ਪਲੈਸੀਡੋ ਫਰਾਂਸਿਸਕੋ ਪਿੰਟੋ (ਡੀ) ਕਾਨੂੰਨੀ ਨੁਮਾਇੰਦਿਆਂ ਦੁਆਰਾ ਅਤੇ ਹੋਰ ਧਿਰਾਂ

ਬਨਾਮ

ਜੋਸ ਫਰਾਂਸਿਸਕੋ ਪਿੰਟੋ ਅਤੇ ਹੋਰ ਧਿਰਾਂ

(2007 ਦੀ ਸਿਵਲ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ 1491)

ਸਤੰਬਰ 30, 2021

[ਹੇਮੰਤ ਗੁਪਤਾ ਅਤੇ ਵੀ. ਰਾਮਾਸੁਬਰਾਮਣੀਅਨ, ਜੇ.ਜੇ.]

ਕੰਟਰੈਕਟ ਐਕਟ, 1872 – ਐਸ.25 ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ ਨੰਬਰ 1 ਦੇ ਲੈਣਦਾਰਾਂ ਦਾ ਨਿਪਟਾਰਾ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਰਜਿਸਟਰਡ ਵਿਕਰੀ ਡੀਡ ਦੇ ਜ਼ਰੀਏ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ - ਬਚਾਓ ਪੱਖਾਂ ਦੁਆਰਾ ਵਿਕਰੀ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਵਿਕਰੀ ਡੀਡ ਨੂੰ ਰੱਦ ਅਤੇ ਰੱਦ ਘੋਸ਼ਿਤ ਕਰਨ ਲਈ ਇੱਕ ਹੋਰ ਮੁਕੱਦਮਾ ਦਾਇਰ ਕੀਤਾ - ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦਾ ਮੁਕੱਦਮਾ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ, ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ ਦਾ ਮੁਕੱਦਮਾ ਖਾਰਜ - ਪਹਿਲੀ ਅਪੀਲੀ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ ਦੁਆਰਾ ਦਾਇਰ ਅਪੀਲਾਂ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦਿੱਤੀ - ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕੀਤੀ ਗਈ - ਅਪੀਲ 'ਤੇ, ਰੱਖੀ ਗਈ: ਐੱਸ.25 ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਇੱਕ ਰਜਿਸਟਰਡ ਵਿਕਰੀ, ਕੁਦਰਤੀ ਪਿਆਰ ਅਤੇ ਸਨੇਹ ਦੇ ਕਾਰਨ, ਨਜ਼ਦੀਕੀ ਸਬੰਧਾਂ ਵਿੱਚ ਪਾਰਟੀਆਂ ਵਿਚਕਾਰ, ਭਾਵੇਂ ਇਹ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਵਿਚਾਰ ਦੇ ਹੈ, ਰੱਦ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ - ਪਾਰਟੀਆਂ ਨਜ਼ਦੀਕੀ ਸਬੰਧਾਂ ਵਿੱਚ ਹਨ, ਇਸਲਈ, ਜੇਕਰ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੰਬਰ 1 ਵੱਡਾ ਭਰਾ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਛੋਟੇ ਭਰਾ ਦੀ ਮਦਦ ਲਈ ਆਇਆ ਸੀ ਜੋ ਉਸ ਦੇ ਮਾਪਿਆਂ ਦੁਆਰਾ ਤੋਹਫ਼ੇ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੀ ਜਾਇਦਾਦ ਦੀ ਨਿਲਾਮੀ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਪਾਰਟੀਆਂ, ਅਤੇ ਉਸਦੇ ਕਰਜ਼ਦਾਰਾਂ ਨੂੰ ਡਿਸਚਾਰਜ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਇੱਕ ਵਿਕਰੀ ਡੀਡ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਨਾਮਾਤਰ ਵਿਕਰੀ ਵਿਚਾਰ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਇਸ ਨੂੰ ਬਿਨਾਂ ਵਿਚਾਰ ਕੀਤੇ ਇੱਕ ਵਿਕਰੀ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ- ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਇੱਕ ਵਾਰ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੁਆਰਾ ਉਸਦੇ ਕਰਜ਼ਿਆਂ ਦੀ ਅਦਾਇਗੀ ਦਾ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਨੰਬਰ 1 ਦਾ ਦਾਖਲਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਸਰਕਾਰੀ ਕਰਤੱਵਾਂ ਦੇ ਆਮ ਕੋਰਸ ਵਿੱਚ ਰਜਿਸਟਰਡ ਵਿਕਰੀ ਡੀਡ ਵਿੱਚ ਸ਼ੁੱਧਤਾ ਦੀ ਧਾਰਨਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ - ਜਵਾਬਦੇਹ ਨੰਬਰ 1 ਨੇ ਵਿਵਹਾਰਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਵਿਕਰੀ ਡੀਡ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤਾ, ਉਸਦਾ ਇੱਕੋ ਇੱਕ ਸਟੈਂਡ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਦੀ ਅਗਿਆਨਤਾ ਹੈ ਜਿਸ 'ਤੇ ਉਸਦੇ ਦਸਤਖਤ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ - ਤੱਥਾਂ 'ਤੇ, ਅਜਿਹੀ ਅਗਿਆਨਤਾ ਹੈ ਗਲਤ ਬਿਆਨੀ/ਧੋਖਾਧੜੀ ਦੀ ਕੋਈ ਉਦਾਹਰਣ ਨਹੀਂ - ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੰਬਰ 1 ਦੁਆਰਾ ਦਾਇਰ ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਿੱਚ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਫ਼ਰਮਾਨ ਬਹਾਲ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ - ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ ਦੁਆਰਾ ਦਾਇਰ ਮੁਕੱਦਮੇ ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ - ਸਬੂਤ ਐਕਟ, 1872 - ਐੱਸ.92 - ਕੋਡ ਆਫ਼ ਸਿਵਲ ਪ੍ਰੋਸੀਜਰ, 1908 - ਡੀਡਸ ਅਤੇ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ - ਧੋਖਾਧੜੀ।

ਸਬੂਤ ਐਕਟ, 1872- ਐੱਸ. 92 ਅਤੇ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ (1)-ਚਰਚਾ ਦਾ ਖੇਤਰ।

ਸਿਵਲ ਪ੍ਰੋਸੀਜਰ ਕੋਡ, 1908:

ਜਾਂ.VI, ਆਰ.2 - ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ - ਰੱਖੀ ਗਈ: ਹਰ ਬੇਨਤੀ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਕੇਵਲ, ਭੌਤਿਕ ਤੱਥ ਪੁੱਤਰ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਸੰਖੇਪ ਬਿਆਨ ਜਿਸ 'ਤੇ ਦਲੀਲ ਦੇਣ ਵਾਲੀ ਧਿਰ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦੀ ਹੈ, ਪਰ ਉਹ ਸਬੂਤ ਨਹੀਂ ਜਿਸ ਦੁਆਰਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਾਬਤ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਜਾਂ.VI, ਆਰ.4 - ਆਯੋਜਤ: ਇੱਕ ਪਾਰਟੀ ਜੇਕਰ ਕਿਸੇ ਗਲਤ ਬਿਆਨੀ, ਧੋਖਾਧੜੀ ਜਾਂ ਅਣਉਚਿਤ ਪ੍ਰਭਾਵ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ ਵਿੱਚ ਤਾਰੀਖਾਂ ਅਤੇ ਆਈਟਮਾਂ ਦੇ ਵੇਰਵੇ ਦੱਸੇਗੀ।

ਅਪੀਲ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦਿੰਦੇ ਹੋਏ, ਅਦਾਲਤ

ਅਯੋਜੀਤ: 1.1 ਸੇਲ ਡੀਡ (ਐਕਸ. ਪੀ/1) ਵਿੱਚ ਲਿਖਿਆ ਸੀ ਕਿ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ 3,000/- ਰੁਪਏ ਦੀ ਰਕਮ ਵਿੱਚ ਵੇਚੀ ਗਈ ਸੀ ਕੰਟਰੈਕਟ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 25 ਇਸ ਪ੍ਰਭਾਵ ਲਈ ਹੈ ਕਿ ਬਿਨਾਂ ਵਿਚਾਰ ਕੀਤੇ ਇਕਰਾਰਨਾਮਾ ਰੱਦ ਹੈ ਪਰ ਜੇਕਰ ਇੱਕ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਇੱਕ ਦੂਜੇ ਦੇ ਨਜ਼ਦੀਕੀ ਸਬੰਧਾਂ ਵਿੱਚ ਖੜ੍ਹੀਆਂ ਧਿਰਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਕੁਦਰਤੀ ਪਿਆਰ ਅਤੇ ਪਿਆਰ ਦੇ ਕਾਰਨ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਅਜਿਹਾ ਸਮਝੌਤਾ ਰੱਦ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਪਾਰਟੀਆਂ ਨਜ਼ਦੀਕੀ ਸਬੰਧਾਂ ਵਿੱਚ ਹਨ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੰਬਰ 1 ਵੱਡਾ ਭਰਾ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਛੋਟੇ ਭਰਾ ਦੀ ਮਦਦ ਕਰਨ ਲਈ ਵੇਚਿਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਜੋ ਕਿ ਪਾਰਟੀਆਂ ਦੇ ਮਾਪਿਆਂ ਦੁਆਰਾ ਤੋਹਫ਼ੇ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੀ ਜਾਇਦਾਦ ਦੀ ਨਿਲਾਮੀ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਇੱਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਬਚਾਓ ਪੱਖ ਦੇ ਗਵਾਹਾਂ ਨੇ ਵੀ ਮੰਨਿਆ ਹੈ ਕਿ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਢੋਲ ਦੀ ਥਾਪ ਨਾਲ ਜਾਇਦਾਦ ਦੀ ਨਿਲਾਮੀ ਦਾ ਨੋਟਿਸ ਆਇਆ ਸੀ। ਇਸ ਲਈ, ਜੇ ਵੱਡਾ ਭਰਾ ਛੋਟੇ ਭਰਾ ਦੀ ਮਦਦ ਲਈ ਆਇਆ ਸੀ, ਉਸ ਦੇ ਕਰਜ਼ਦਾਰਾਂ ਦੀ ਅਦਾਇਗੀ ਕਰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇੱਕ ਨਾਮਾਤਰ ਵਿਕਰੀ ਵਿਚਾਰ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਇੱਕ ਵਿਕਰੀ ਡੀਡ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਸ ਨੂੰ ਬਿਨਾਂ ਵਿਚਾਰ ਕੀਤੇ ਵਿਕਰੀ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਨੰਬਰ 1 ਦੁਆਰਾ ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੰਬਰ 1 ਦੁਆਰਾ ਉਸਦੇ ਕਰਜ਼ੇ ਦੀ ਅਦਾਇਗੀ ਕਰਨ ਲਈ 12,000/- ਰੁਪਏ ਦੀ ਰਕਮ ਦਾ ਭੁਗਤਾਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇੱਕ ਵਾਰ ਜਦੋਂ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੰਬਰ 1 ਦੁਆਰਾ ਜਵਾਬਦੇਹ ਨੰਬਰ 1 ਦੁਆਰਾ ਉਸਦੇ ਕਰਜ਼ੇ ਦੀ ਅਦਾਇਗੀ ਦਾ ਦਾਖਲਾ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਸਰਕਾਰੀ ਕਰਤੱਵਾਂ ਦੇ ਆਮ ਕੋਰਸ ਵਿੱਚ ਦਰਜ ਕੀਤੀ ਗਈ ਵਿਕਰੀ ਡੀਡ ਵਿੱਚ ਸ਼ੁੱਧਤਾ ਦੀ ਧਾਰਨਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਜਿਸਨੂੰ ਸਿਰਫ ਝੂਠ ਦੇ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਗੈਰ ਕਾਨੂੰਨੀ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਅਗਿਆਨਤਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਦੇ ਦਸਤਖਤ ਕਾਗਜ਼ਾਂ 'ਤੇ ਲਏ ਗਏ ਸਨ ਜੋ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਨੰਬਰ 1 ਅਤੇ ਉਸਦੀ ਪਤਨੀ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਪਤਾ ਸੀ। [ਪੈਰਾ 20, 21][686 ਈ, ਐੱਫ-ਜੀ; 687-ਸੀ-ਈ]

ਬੇਲਾਚੀ (ਮ੍ਰਿਤਕ) ਕਾਨੂੰਨੀ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧਾਂ ਦੁਆਰਾ ਬਨਾਮ ਪਾਕੀਰਨ **(2009) 12 ਐਸ.ਸੀ. ਸੀ 95: [2009] 4 ਐਸ.ਸੀ. ਆਰ 823 - 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ।**

1.2 ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਨੰਬਰ 1 ਦਾ ਇੱਕੋ ਇੱਕ ਸਟੈਂਡ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਬਾਰੇ ਅਣਜਾਣ ਹੈ ਜਿਸ 'ਤੇ ਉਸਦੇ ਦਸਤਖਤ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ।

ਅਜਿਹੀ ਅਗਿਆਨਤਾ ਮੌਜੂਦਾ ਮਾਮਲੇ ਦੇ ਤੱਥਾਂ ਵਿੱਚ ਗਲਤ ਪੇਸ਼ਕਾਰੀ ਜਾਂ ਧੋਖਾਧੜੀ ਦੀ ਇੱਕ ਉਦਾਹਰਣ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜੋ ਸਬ-ਰਜਿਸਟਰਾਰ ਕੋਲ ਲਾਗੂ ਅਤੇ ਰਜਿਸਟਰਡ ਵਿਕਰੀ ਡੀਡ ਨੂੰ ਵਿਗਾੜ ਦੇਵੇਗੀ। ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਨੰਬਰ. 1 ਵੱਲੋਂ ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਆਪਣੀ ਪਤਨੀ ਨਾਲ ਸਬ-ਰਜਿਸਟਰਾਰ ਦੇ ਦਫ਼ਤਰ ਗਿਆ ਸੀ, ਜਿਸ ਉੱਤੇ ਇੱਕ ਵਾਰ ਮਿਉਂਸਪਲ ਬਿਲਡਿੰਗ ਦੇ ਬਾਹਰ ਅਤੇ ਇੱਕ ਵਾਰ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਸਾਹਮਣੇ ਹਸਤਾਖਰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ, ਇਹ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਬਿਨਾਂ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਦੱਸੇ ਵਿਕਰੀ ਡੀਡ ਨੂੰ ਅਮਲ ਵਿੱਚ ਲਿਆਉਣਾ ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਹੇਠ ਦਿੱਤੀਆਂ ਅਦਾਲਤਾਂ ਦੇ ਸਿੱਟੇ ਕਿ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਵਿਚਾਰ ਦੇ ਹੈ ਜਾਂ ਵਿਚਾਰ ਨੇ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਵਿੱਚ ਦਲੀਲ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਹੈ ਜਾਂ ਇਹ ਤੱਥ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੰ. 1 ਨੇ ਜਵਾਬਦੇਹ ਨੰਬਰ 1 ਦੇ ਕਰਜ਼ਦਾਰਾਂ ਨੂੰ ਛੁੱਟੀ ਦੇ ਦਿੱਤੀ ਹੈ ਵਿਕਰੀ ਡੀਡ ਦੇ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਨੂੰ ਰੱਦ ਨਹੀਂ ਕਰੇਗਾ। ਕੋਡ ਆਫ਼ ਸਿਵਲ ਪ੍ਰੋਸੀਜ਼ਰ, 1908 ਦਾ ਆਰਡਰ VI ਰੂਲ 2 ਇਸ ਪ੍ਰਭਾਵ ਲਈ ਹੈ ਕਿ ਹਰੇਕ ਪਟੀਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਸਿਰਫ ਪਦਾਰਥਕ ਤੱਥਾਂ ਦੇ ਸੰਖੇਪ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਬਿਆਨ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਇਸ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਵੇਗਾ, ਜਿਸ ਉੱਤੇ ਧਿਰ ਆਪਣੇ ਦਾਅਵੇ ਜਾਂ ਬਚਾਅ ਲਈ ਭਰੋਸਾ ਕਰਦੀ ਹੈ, ਪਰ ਉਹ ਸਬੂਤ ਨਹੀਂ ਜਿਸ ਦੁਆਰਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਾਬਤ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ 1 ਨੇ ਵਿਕਰੀ ਡੀਡ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਵਿਕਰੀ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ 3,000/- ਰੁਪਏ ਦੀ ਅਦਾਇਗੀ ਦਾ ਪਾਠ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ। ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੁਆਰਾ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਵਿੱਚ ਅਜਿਹੇ ਵਿਕਰੀ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਦੇ ਸਮਰਥਨ ਵਿੱਚ ਸਬੂਤ ਦੀ ਬੇਨਤੀ ਕਰਨ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਕੋਡ ਦੇ ਆਰਡਰ VI ਰੂਲ 4 ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਧਿਰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਗਲਤ ਪੇਸ਼ਕਾਰੀ, ਧੋਖਾਧੜੀ ਜਾਂ ਅਣਉਚਿਤ ਪ੍ਰਭਾਵ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦੀ ਹੈ, ਦਲੀਲਾਂ ਵਿੱਚ ਤਾਰੀਖਾਂ ਅਤੇ ਆਈਟਮਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਵੇਰਵਿਆਂ ਨੂੰ ਬਿਆਨ ਕਰੇਗੀ। ਲਿਖਤੀ ਬਿਆਨ ਜਾਂ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਦਾ ਸਾਰ ਇਹ ਨਹੀਂ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਕਿ ਗਲਤ ਪੇਸ਼ਕਾਰੀ ਜਾਂ ਧੋਖਾਧੜੀ ਦੀ ਕੋਈ ਦਲੀਲ ਹੈ। ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀਆਂ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਿੱਚ ਸਬੂਤ ਧੋਖਾਧੜੀ ਜਾਂ ਗਲਤ ਪੇਸ਼ਕਾਰੀ ਦੀ ਕਿਸੇ ਵੀ ਘਟਨਾ ਦਾ ਸੰਕੇਤ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਹੇਠ ਦਿੱਤੀਆਂ ਅਦਾਲਤਾਂ ਦੁਆਰਾ ਦਰਜ ਕੀਤੇ ਗਏ ਨਤੀਜੇ ਕਿ ਵਿਕਰੀ ਡੀਡ ਧੋਖਾਧੜੀ ਜਾਂ ਗਲਤ ਪੇਸ਼ਕਾਰੀ ਦਾ ਨਤੀਜਾ ਸੀ, ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਟਿਕਾਊ ਨਹੀਂ ਹਨ। [ਪੈਰਾ 22,23][687- ਐੱਫ-ਐੱਚ; 688- ਏ-ਈ]

1.3 ਇੱਕ ਲਿਖਤੀ ਸਮਝੌਤੇ ਦੇ ਜ਼ੁਬਾਨੀ ਸਬੂਤ ਨੂੰ ਬਾਹਰ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਸਿਵਾਏ ਜਦੋਂ ਇਹ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਨੂੰ ਇੱਕ ਨਕਲੀ ਲੈਣ-ਦੇਣ ਵਜੋਂ ਦੋਸ਼ ਲਗਾਉਣ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ. ਇੱਕ ਵਿਕਰੀ ਡੀਡ ਰਜਿਸਟਰਡ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ i.e. ਇੱਕ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਜਿਸ ਨੂੰ ਕਾਨੂੰਨ ਦੁਆਰਾ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਘਟਾਉਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ, ਕਿਸੇ ਜ਼ੁਬਾਨੀ ਸਮਝੌਤੇ ਜਾਂ ਬਿਆਨ ਦਾ ਕੋਈ ਸਬੂਤ ਇਸ ਦੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਕਰਨ, ਬਦਲਣ, ਜੋੜਨ ਜਾਂ ਘਟਾਉਣ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਨਾਲ ਸਵੀਕਾਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਧਾਰਾ 92 ਦੀ ਧਾਰਾ (1)

ਐਵੀਡੈਂਸ ਐਕਟ ਅਜਿਹੇ ਤੱਥਾਂ ਦਾ ਸਬੂਤ ਹੈ ਜੋ ਕਿਸੇ ਵੀ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਧੋਖਾਧੜੀ, ਧਮਕਾਉਣਾ, ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ, ਉਚਿਤ ਅਮਲ ਦੀ ਘਾਟ, ਕਿਸੇ ਇਕਰਾਰਨਾਮੇ ਵਾਲੀ ਧਿਰ ਵਿੱਚ ਸਮਰੱਥਾ ਦੀ ਘਾਟ, ਵਿਚਾਰ ਦੀ ਇੱਛਾ ਜਾਂ ਅਸਫਲਤਾ, ਜਾਂ ਅਸਲ ਜਾਂ ਕਾਨੂੰਨ ਵਿੱਚ ਗਲਤੀ। ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਵਿਕਰੀ ਡੀਡ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਧੋਖਾਧੜੀ ਨੂੰ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਲਈ ਆਜ਼ਾਦ ਸਨ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਅਸਲ ਵਿੱਚ, ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਿੱਚ ਜਾਂ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੰਬਰ 1 ਦੁਆਰਾ ਦਾਇਰ ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਿੱਚ ਲਿਖਤੀ ਬਿਆਨ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਧੋਖਾਧੜੀ ਦਾ ਦੋਸ਼ ਨਹੀਂ ਲਗਾਇਆ ਹੈ। ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਬਾਰੇ ਝੂਠੀ ਅਗਿਆਨਤਾ ਨੂੰ ਧੋਖਾਧੜੀ ਦੀ ਇੱਕ ਉਦਾਹਰਣ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਕਿਸੇ ਵੀ ਦਲੀਲ ਜਾਂ ਧੋਖਾਧੜੀ ਦੇ ਸਬੂਤ ਦੀ ਅਣਹੋਂਦ ਵਿੱਚ, ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਨੰਬਰ 1 ਲਿਖਤੀ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਦੁਆਰਾ ਪਾਬੰਦ ਹੈ ਜਿਸ ਉੱਤੇ ਉਸਨੇ ਆਪਣੇ ਅਤੇ ਉਸਦੀ ਪਤਨੀ ਦੇ ਦਸਤਖਤ ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤੇ ਹਨ। ਅਜਿਹਾ ਕੋਈ ਮੌਖਿਕ ਸਬੂਤ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜੋ ਕਿ ਧੋਖਾਧੜੀ, ਧਮਕਾਉਣਾ, ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਜਾਂ ਜਵਾਬਦੇਹ ਨੂੰ ਵਿਕਰੀ ਡੀਡ ਨੂੰ ਵਿਵਾਦ ਕਰਨ ਲਈ ਜ਼ੁਬਾਨੀ ਸਬੂਤ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਕਰਨ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦੇਣ ਲਈ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲਤਾ ਨੂੰ ਸਾਬਤ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਸਪੈਸ਼ਲ ਸਿਵਲ ਸੂਟ ਨੰ. 55/77/। ਵਿੱਚ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਫੈਸਲਾ ਅਤੇ ਫ਼ਰਮਾਨ ਬਹਾਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸਿਵਲ ਮੁਕੱਦਮਾ ਨੰ. 71/80/। ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। [ਪੈਰਾ 27-30] [691- ਈ- ਐੱਚ;692- ਸੀ-ਡੀ, ਐੱਫ]

ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ. ਗੰਗਾਬਾਈ ਬਨਾਮ ਰਾਮਬਿਲਾਸ ਗਿਲਡਾ ਬਨਾਮ ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ। ਛਾਬੁਬਾਈ ਡਬਲਯੂ/ਓ ਪੁਖਰਾਜਜੀ ਗਾਂਧੀ **(1982) 1 ਐਸ. ਸੀ. ਸੀ. 4: [1982] 1 ਐਸ. ਸੀ. ਆਰ. 1176;** *ਰੂਪ ਕੁਮਾਰ ਬਨਾਮ ਮੋਹਨ ਥੇਡਨ* **(2003) 6 ਐਸ. ਸੀ. ਸੀ. 595: [2003] 3 ਐਸ. ਸੀ. ਆਰ. 292- ਵਿਲੱਖਣ।**

<u>ਕੇਸ ਕਾਨੂੰਨ ਦਾ ਹਵਾਲਾ</u>

[2009] 4 ਐਸ. ਸੀ. ਆਰ. 823	**'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕਰੋ**	**ਪੈਰਾ 17**
[1982] 1 ਐਸ. ਸੀ. ਆਰ. 1176	**ਵਿਲੱਖਣ**	**ਪੈਰਾ 24**
[2003] 3 ਐਸ. ਸੀ. ਆਰ. 292	**ਵਿਲੱਖਣ**	**ਪੈਰਾ 24**

ਸਿਵਲ ਅਪੀਲ ਨਿਆਂਇਕ ਫੈਸਲਾ: 2007 ਦੀ ਸਿਵਲ ਅਪੀਲ ਨੰ.1491

2005 ਦੀ ਦੂਜੀ ਅਪੀਲ ਨੰ.168 ਅਤੇ 139 ਵਿੱਚ ਗੋਆ ਵਿਖੇ ਬੰਬਈ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਮਿਤੀ 16.08.2006 ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਆਦੇਸ਼ ਤੋਂ।

ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਬੀਨੂ ਟਮਟਾ, ਧਰੁਵ ਟਮਟਾ, ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਦੇ ਵਕੀਲ।

ਧਰੁਵ ਮਹਿਤਾ, ਸੀਨੀਅਰ ਵਕੀਲ, ਯਸ਼ਰਾਜ ਸਿੰਘ ਦਿਓੜਾ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਸੋਨਲ ਮਸ਼ੰਕਰ, ਮੈਸਰਜ਼ ਮਿੱਟਰ ਐਂਡ ਮਿੱਟਰ ਕੰਪਨੀ ਲਈ ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਪ੍ਰਕ੍ਰਿਤੀ ਰਾਏ, ਜਵਾਬ ਦੇਣ ਵਾਲਿਆਂ ਲਈ ਵਕੀਲ।

ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ

ਹੇਮੰਤ ਗੁਪ੍ਤਾ, ਜੇ.

1. ਮੁਦਈ ਦੇ ਕਾਨੂੰਨੀ ਨੁਮਾਇੰਦਿਆਂ ਨੇ 16.8.2006 ਨੂੰ ਦੂਜੀ ਅਪੀਲ ਵਿੱਚ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕੀਤੀ ਪਹਿਲੀ ਅਪੀਲ ਕੋਰਟ ਦੇ ਮਿਤੀ 6.7.2005 ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਫ਼ਰਮਾਨ ਤੋਂ ਦੁਖੀ ਹੋ ਕੇ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ ਹੈ।

2. ਮੁਦਈ ਨੇ ਮੁਕੱਦਮਾ 1 (ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸਿਵਲ ਮੁਕੱਦਮਾ ਨੰ. 55/77/I) ਆਪਣੇ ਛੋਟੇ ਭਰਾ-ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਨੰਬਰ 1 ਤੋਂ ਕਬਜ਼ਾ ਅਤੇ ਖਾਤਿਆਂ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ (ਜਵਾਬਦੇਹ ਨੰਬਰ 1) ਜਿਸ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਲ ਧਿਰਾਂ ਦੇ ਮਾਪਿਆਂ ਦੁਆਰਾ 10.5.1957 ਦੇ ਇੱਕ ਗਿਫਟ ਡੀਡ ਦੇ ਅਧਾਰ ਤੇ ਸਵਾਲ ਵਿੱਚ ਜਾਇਦਾਦ ਦਾ ਦੱਖਣੀ ਹਿੱਸਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਉੱਤਰੀ ਹਿੱਸਾ ਮੁਦਈ ਨੂੰ ਉਸੇ ਗਿਫਟ ਡੀਡ ਦੁਆਰਾ ਅਲਾਟ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।

3. ਮੁਦਈ ਨੇ ਹੋਰ ਗੱਲਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਸੀ ਕਿ ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਨੰ. 1-ਜੋਸ ਫਰਾਂਸਿਸਕੋ ਪਿੰਟੋ ਨੇ ਸਾਲ 1962 ਵਿੱਚ ਆਪਣੇ ਦੁਆਰਾ ਉਠਾਏ ਗਏ ਕਰਜ਼ਿਆਂ ਨੂੰ ਸਮੇਂ ਸਿਰ ਅਦਾ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲ ਰਹਿਣ ਕਾਰਨ ਆਪਣੀ ਇੱਕ ਜਾਇਦਾਦ ਮੁਦਈ ਨੂੰ ਵੇਚ ਦਿੱਤੀ ਸੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਮੁਦਈ ਨੇ ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਨੰਬਰ ਤੋਂ ਜਾਇਦਾਦ ਦਾ ਦੱਖਣੀ ਹਿੱਸਾ ਖਰੀਦਿਆ। 1 ਡਿਫੈਂਡੈਂਟ ਨੰਬਰ ਦੇ ਲੈਣਦਾਰਾਂ ਦਾ ਨਿਪਟਾਰਾ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇੱਕ ਰਜਿਸਟਰਡ ਸੇਲ ਡੀਡ ਦੁਆਰਾ। 1 ਤਾਂ ਜੋ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਜੱਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਨੂੰ ਬਚਾਇਆ ਜਾ ਸਕੇ। ਮੁਦਈ ਨੇ ਇੱਕ ਵੱਡੇ ਭਰਾ ਵਜੋਂ ਆਪਣੇ ਛੋਟੇ ਭਰਾ ਨੂੰ ਪੰਜ ਸਾਲ ਘਰ ਵਿੱਚ ਰਹਿਣ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦਿੱਤੀ। ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਨੰ. 1 ਨੇ ਇਸ ਮਿਆਦ ਦੇ ਦੌਰਾਨ ਹੋਰ ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਤੋਂ ਵੀ ਕਿਰਾਏ ਇਕੱਠੇ ਕੀਤੇ। ਮੁਦਈ ਨੇ ਪਹਿਲਾ ਮੁਕੱਦਮਾ 10.5.1977 ਨੂੰ 14.9.1970 ਨੂੰ ਮੁਕੰਮਲ ਕੀਤੇ ਗਏ ਵਿਕਰੀ ਡੀਡ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦਿਆਂ ਅਤੇ 23.9.1970 ਨੂੰ ਰਜਿਸਟਰਡ ਜਾਇਦਾਦ ਦੇ ਦੱਖਣੀ ਅੱਧੇ ਹਿੱਸੇ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ "ਪੇਡਾ" ਨਾਮਕ ਮੁਕੱਦਮਾ ਦਾਇਰ ਕੀਤਾ। ਇਹ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਨੰ. 3 ਤੋਂ 9 ਲੋਕ ਇਮਾਰਤ ਵਿੱਚ ਮੌਜੂਦ ਛੇ ਮਕਾਨਾਂ ਦੇ ਕਿਰਾਏਦਾਰ ਹਨ।

4. ਮੁਦਈ ਨੇ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਸੀ ਕਿ ਮੁਕੱਦਮੇ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਨੰ. 1 ਅਤੇ ਉਸ ਦੀ ਪਤਨੀ ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਨੰ. 2, ਉਕਤ ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਨੇ ਇਸ ਉੱਤੇ ਕਈ ਦੋਸ਼ ਅਤੇ ਬੋਝ ਪੈਦਾ ਕੀਤੇ ਸਨ ਅਤੇ ਮੁਦਈ ਨੇ ਲੈਣਦਾਰਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਦੇ ਇਸ਼ਾਰੇ ਉੱਤੇ ਇਸ ਦੀ ਲਾਜ਼ਮੀ ਨਿਲਾਮੀ-ਵਿਕਰੀ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਲਈ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰੇ ਖਰਚਿਆਂ ਅਤੇ ਬੋਝਾਂ ਦਾ ਭੁਗਤਾਨ ਕੀਤਾ ਸੀ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਾਫ਼ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਜਿਸ ਨਾਲ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਦੇ ਮਾਰਕੀਟ ਮੁੱਲ ਤੋਂ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਖਰਚ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਅਤੇ ਇਹ ਕਿ ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਨੰ. 1 14.9.1970 ਨੂੰ ਮੁਦਈ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਜਾਰੀ ਕੀਤੀ ਵਿਕਰੀ ਡੀਡ. ਕਿਉਂਕਿ ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਨੰ. 1 ਨੇ ਪੰਜ ਸਾਲ ਦੀ ਮਿਆਦ ਖਤਮ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਜਾਇਦਾਦ ਖਾਲੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ, ਇੱਕ ਵਕੀਲ ਦਾ ਨੋਟਿਸ ਰਜਿਸਟਰਡ ਪੋਸਟ ਦੁਆਰਾ 6.11.1976 ਨੂੰ ਭੇਜਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਉਸ ਨੂੰ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਨੂੰ ਸਮਰਪਣ ਕਰਨ ਅਤੇ ਦੂਜੇ ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਤੋਂ ਕਿਰਾਇਆ ਇਕੱਠਾ ਕਰਨਾ ਬੰਦ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਸੀ।

---

[1]ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ 'ਪਹਿਲੇ ਸੂਟ' ਵਜੋਂ ਜਾਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ

ਨੰ.3 ਤੋਂ 9। ਇਸ ਲਈ, ਮੁਕੱਦਮਾ ਮੁਕੱਦਮਾ ਨੰਬਰ 1 ਅਤੇ 2 ਦੇ ਕਬਜ਼ੇ ਵਾਲੇ ਮਕਾਨ ਦੇ ਖਾਲੀ ਹੋਣ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਦਾਇਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਨੰ. 1 ਅਤੇ 2 ਨੂੰ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ ਨੰ. 3 ਤੋਂ 9 ਤੱਕ ਉਸ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੇ ਪੈਸਿਆਂ ਦਾ ਕਿਰਾਇਆ ਵਜੋਂ ਪੇਸ਼ ਕਰੇ। 11.8.1977 ਨੂੰ ਦਾਇਰ ਲਿਖਤੀ ਬਿਆਨ ਵਿੱਚ, ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ ਨੰਬਰ 1 ਅਤੇ 2 ਨੇ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਹੈ:

> "2. ਮੁਦਈ ਦੇ ਪੈਰਾ 2 ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਨਾਲ, ਇਹ ਬਚਾਓ ਪੱਖ ਪੇਸ਼ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਉਹ ਮੁਦਈ ਨੂੰ ਇਹਨਾਂ ਬਚਾਓ ਪੱਖਾਂ ਦੁਆਰਾ ਵੇਚੀ ਗਈ ਕਿਸੇ ਵੀ ਜਾਇਦਾਦ ਬਾਰੇ ਨਹੀਂ ਜਾਣਦੇ ਹਨ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਬਚਾਓ ਪੱਖ ਯਾਦ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਮੁਦਈ ਨੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਮਾਰਗੋ ਦੇ ਸਬ ਰਜਿਸਟਰਾਰ ਦੇ ਦਫ਼ਤਰ ਵਿੱਚ 12000/- ਰੁਪਏ ਦੀ ਰਕਮ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਸਨ ਜੋ ਉਸ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ ਨੰਬਰ ਦੇ ਲੈਣਦਾਰਾਂ ਨੂੰ ਅਦਾ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ। 1. ਅਜਿਹੇ ਬਹਾਨੇ ਮੁਦਈ ਨੇ ਬਚਾਓ ਪੱਖ ਦੇ ਦਸਤਖਤ ਨੰ. 1 ਅਤੇ 2 ਜੋ ਪੜ੍ਹਨਾ ਜਾਂ ਲਿਖਣਾ ਨਹੀਂ ਜਾਣਦੇ ਸਿਵਾਏ ਉਹ ਆਪਣਾ ਨਾਮ ਲਿਖਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਬਚਾਓ ਪੱਖ ਮੁਦਈ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਜਾਇਦਾਦ ਵੇਚਣ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰਦੇ ਹਨ ਜੋ ਮੁਦਈ ਦੇ ਪੈਰਾ 2 ਵਿੱਚ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

5. ਇੱਕ ਹੋਰ ਮੁਕੱਦਮਾ, ਅਰਥਾਤ, ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸਿਵਲ ਮੁਕੱਦਮਾ ਨੰ. 71/80/12 ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ ਦੁਆਰਾ 1.7.1980 ਨੂੰ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਦਾਇਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਹੋਰ ਗੱਲਾਂ ਦੇ ਨਾਲ, ਇਸ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਦਾ ਦੱਖਣੀ ਅੱਧਾ ਹਿੱਸਾ ਕਦੇ ਨਹੀਂ ਵੇਚਿਆ ਸੀ। ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਵੇਚਣ ਦਾ ਇਰਾਦਾ ਰੱਖਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਵੀ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਕਦੇ ਵੀ ਕੋਈ ਵਿਕਰੀ ਡੀਡ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਵਿਕਰੀ ਦੇ ਵਿਚਾਰ ਵਜੋਂ ਕੋਈ ਰਕਮ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀ। ਇਹ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ:

> "13. ਮੁਦਈ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕਦੇ ਵੀ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਦੀ ਵਿਕਰੀ ਡੀਡ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਉਹ ਕਦੇ ਵੀ ਵਿਕਰੀ ਡੀਡ ਨੂੰ ਰਜਿਸਟਰ ਕਰਨ ਲਈ ਮਾਰਗੋ ਦੇ ਸਬ-ਰਜਿਸਟਰਾਰ ਦੇ ਦਫ਼ਤਰ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਗਏ ਸਨ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਨੰ. 1 ਨੇ ਸਾਲ 1970 ਵਿੱਚ ਮੁਦਈਆਂ ਨੂੰ ਸਬ-ਰਜਿਸਟਰਾਰ, ਮਰਗਾਓ ਦੇ ਦਫ਼ਤਰ ਵਿੱਚ ਲਿਆ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ 12000/- ਰੁਪਏ (ਸਿਰਫ਼ ਬਾਰਾਂ ਹਜ਼ਾਰ ਰੁਪਏ) ਦੇ ਕਰਜ਼ੇ ਦੀ ਰਕਮ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਵਜੋਂ ਸਟੈਂਪ ਪੇਪਰ 'ਤੇ ਦਸਤਖਤ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿਹਾ। ਮੁਦਈ ਨੰ.1 ਦੇ ਲੈਣਦਾਰਾਂ ਨੂੰ ਬਚਾਓ ਪੱਖ ਨੰ. 1. ਉਸਨੇ ਅੱਗੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਸ ਲਈ ਮੁਦਈ ਦੇ ਲੈਣਦਾਰਾਂ ਨੂੰ ਅਦਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਰਕਮ ਬਾਰੇ ਮੁਦਈ ਤੋਂ ਲਿਖਤੀ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਲੈਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹ ਰਕਮ ਮੁਦਈਆਂ ਦੁਆਰਾ ਉਸਦੇ ਬਕਾਇਆ ਸੀ। ਸਟੈਂਪ 'ਤੇ ਲਿਖਤਾਂ ਰੋਮਨ ਲਿਪੀਆਂ ਵਿਚ ਸਨ ਅਤੇ ਮੁਦਈਆਂ ਨੂੰ ਇਹ ਭਾਸ਼ਾ ਨਹੀਂ ਜਾਣੀ ਜਾਂਦੀ ਸੀ ਅਤੇ ਹੁਣ ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਪੁਰਤਗਾਲੀ ਵਿਚ ਹੈ।

---

[2]ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ 'ਦੂਜੇ ਸੂਟ' ਵਜੋਂ ਜਾਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

6. ਪਾਰਟੀਆਂ ਪਹਿਲੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਿੱਚ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਮੁੱਦਿਆਂ 'ਤੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਲਈ ਗਈਆਂ:

"(i) ਕੀ ਮੁਦਈ ਇਹ ਸਾਬਤ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਬਚਾਓ ਪੱਖ ਨੰ. 1 ਅਤੇ 2 ਮੁਦਈ ਨੂੰ ਵੇਚੀ ਗਈ ਜਾਇਦਾਦ ਦਾ ਦੱਖਣੀ ਅੱਧ ਪੇਡਾ ਸਥਿਤ ਨੇਵੇਲਿਮ ਅਤੇ ਮੁਦਈ ਦੇ ਪੈਰਾ 2 ਵਿੱਚ ਪਛਾਣਿਆ ਗਿਆ ਹੈ?

(ii) ਕੀ ਮੁਦਈ ਸਾਬਤ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸਨੇ ਬਚਾਓ ਪੱਖ ਨੰ. 1 ਅਤੇ 2 ਘਰ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰੀ ਹਿੱਸੇ ਵਿੱਚ ਪੰਜ ਸਾਲਾਂ ਲਈ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਖਰਚੇ ਦੇ ਰਹਿਣਾ ਜਾਰੀ ਰੱਖਣਾ ਹੈ?

(iii) ਕੀ ਮੁਦਈ ਇਹ ਸਾਬਤ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸਨੇ 5 ਸਾਲ ਬੀਤ ਜਾਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਜਗ੍ਹਾ ਨੂੰ ਸਮਰਪਣ ਕਰਨ ਲਈ ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ ਨੰਬਰ 1 ਨੂੰ ਸੁਝਾਅ ਦਿੱਤਾ ਸੀ?

(iv) ਕੀ ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ ਨੰ. 1 ਅਤੇ 2 ਸਾਬਤ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਮੁਦਈ ਦੁਆਰਾ ਧੋਖਾਧੜੀ ਦੁਆਰਾ ਵਿਕਰੀ ਡੀਡ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ?

(v) ਕਿਹੜੀ ਰਾਹਤ, ਕਿਹੜਾ ਹੁਕਮ?

(vi) ਕੀ ਬਚਾਓ ਪੱਖ ਸਾਬਤ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦਾ ਮੁੱਲ ਘੱਟ ਹੈ।

7. ਮੁਦਈ ਨੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਪੀ.ਡਬਲਯੂ.-1 ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਜਾਂਚਿਆ ਅਤੇ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਮੁਦਈ ਵਿੱਚ ਉਸ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਦਲੀਲ ਨੂੰ ਬਿਆਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਸਿਲਵੇਸਟਰ ਕੈਟੀਨਹੋ (ਪੀਡਬਲਯੂ-2) ਨੇ ਬਿਆਨ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਮੁਦਈ ਦੇ ਘਰ ਦੇ ਨੇੜੇ ਚੈਪਲ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਸੜਕ 'ਤੇ ਡਰੰਮ ਦੀ ਕੁਝ ਬੀਟ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸ ਦਾ ਘਰ ਮੁਦਈ ਦੇ ਘਰ ਦੇ ਪਿੱਛੇ ਸਥਿਤ ਹੈ। ਬੇਲੀਫ ਨੇ ਗਵਾਹ ਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਅਦਾਲਤ ਵੱਲੋਂ ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਦੇ ਘਰ ਦੀ ਨਿਲਾਮੀ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਦੇਵੀ ਦਾਸ ਚਾਰੀ (PW-3) ਨੇ ਪਾਰਟੀਆਂ ਨੂੰ ਇੱਕੋ ਥਾਂ 'ਤੇ ਰਹਿੰਦੇ ਦੇਖਿਆ ਸੀ।

8. ਬਚਾਓ ਪੱਖ ਨੰ. 1 ਡੀ. ਡਬਲਿਊ. -1 ਵਜੋਂ ਪੇਸ਼ ਹੋਇਆ। ਇਮਤਿਹਾਨ-ਇਨ-ਚੀਫ਼ ਵਿੱਚ, ਉਸਨੇ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਬਿਆਨ ਦਿੱਤਾ:

"ਮੈਂ ਮੁਦਈ ਨੂੰ ਜਾਣਦਾ ਹਾਂ ਜੋ ਮੇਰਾ ਭਰਾ ਹੈ। ਘਰ ਸਮੇਤ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਸਾਡੇ ਵਿਚਕਾਰ ਦੋ ਹਿੱਸਿਆਂ ਵਿੱਚ ਵੰਡੀ ਗਈ ਹੈ। ਮੈਂ ਘਰ ਦੇ ਅੱਧੇ ਹਿੱਸੇ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਮੇਂ ਕੋਈ ਕਰਜ਼ਾ ਨਹੀਂ ਲਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਆਪਣੀ ਜਾਇਦਾਦ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਮੈਂ 12,000/- ਰੁਪਏ ਦਾ ਕਰਜ਼ਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤਾ ਹੈ ਪਰ ਇਸ ਵਿੱਚ ਮੇਰੇ ਅੱਧੇ ਹਿੱਸੇ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਵੀ ਕਿਸਮ ਦਾ ਕੋਈ ਸਬੰਧ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਅਤੇ ਮੇਰੇ ਘਰ ਦਾ ਸਨਮਾਨ 12,000/- ਰੁਪਏ ਦਾ ਕਰਜ਼ਾ ਜੋ ਮੈਂ ਜ਼ਮਾਨਤ ਕੀਤਾ ਸੀ ਮੇਰੇ ਭਰਾ (ਮੁਦਈ) ਦੁਆਰਾ ਵਾਪਸ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਭਰਾ ਨੂੰ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਰਕਮ ਵਾਪਸ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਪਰ ਇੱਕ ਵਾਰ ਮੁਦਈ ਨੇ ਮੇਰੇ ਘਰ ਵਿੱਚ ਮੈਨੂੰ ਪੁੱਛਿਆ ਕਿ ਮੈਂ ਆਪਣੀ ਤਰਫੋਂ ਅਦਾ ਕੀਤੀ ਰਕਮ ਕਦੋਂ ਵਾਪਸ ਕਰਨ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹਾਂ। ਕਿਉਂਕਿ ਮੈਂ ਰਕਮ ਦਾ ਭੁਗਤਾਨ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਿਆ, ਮੁਦਈ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਇੱਕ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿਹਾ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਉਹ ਭੁਗਤਾਨ ਕਰੇਗਾ

12,000/- ਰੁਪਏ ਜੋ ਉਸਨੇ ਅਦਾ ਕੀਤੇ ਸਨ। ਫਿਰ ਮੁਦਈ ਨੇ ਉਕਤ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਨੂੰ ਅਮਲੀਜਾਮਾ ਪਹਿਨਾਉਣ ਲਈ ਮੈਨੂੰ ਮਾਰਗੋ ਨਗਰਪਾਲਿਕਾ ਨੇੜੇ ਇੱਕ ਹੋਟਲ ਵਿੱਚ ਆਉਣ ਲਈ ਕਿਹਾ। ਇਸ ਤੋਂ ਤਿੰਨ ਦਿਨ ਬਾਅਦ ਮੁਦਈ ਇੱਕ ਵਾਰ ਫਿਰ ਮੇਰੇ ਘਰ ਆਇਆ ਅਤੇ ਉਕਤ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਤਿਆਰ ਕਰਨ ਲਈ ਮੈਨੂੰ ਨਗਰ ਪਾਲਿਕਾ ਨੇੜੇ ਆਉਣ ਲਈ ਕਿਹਾ। ਇਹ ਉਸਨੇ ਮੈਨੂੰ ਮੇਰੇ ਘਰ 2:30 ਵਜੇ ਦੱਸਿਆ। ਇਸ ਅਨੁਸਾਰ ਮੈਂ ਅਤੇ ਮੇਰੀ ਪਤਨੀ ਉਕਤ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਨੂੰ ਚਲਾਉਣ ਲਈ ਨਗਰਪਾਲਿਕਾ ਦੇ ਨੇੜੇ ਆਏ।

ਮੇਰੇ ਅਤੇ ਮੇਰੀ ਪਤਨੀ ਦੇ ਮੇਰੀ ਨਗਰਪਾਲਿਕਾ ਦੇ ਨੇੜੇ ਆਉਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਮੇਰੇ ਦਸਤਖਤ ਅਤੇ ਸਟੈਂਪ ਪੇਪਰਾਂ 'ਤੇ ਮੇਰੀ ਪਤਨੀ ਦੇ ਦਸਤਖਤ ਵੀ ਲਏ ਗਏ। ਮੁਦਈ ਨੇ, ਹਾਲਾਂਕਿ, ਮੈਨੂੰ ਅਤੇ ਮੇਰੀ ਪਤਨੀ ਨੂੰ ਉਹਨਾਂ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਦੀ ਸਮੱਗਰੀ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਿਸ 'ਤੇ ਉਸਨੇ ਮੇਰੇ ਅਤੇ ਮੇਰੀ ਪਤਨੀ ਦੇ ਦਸਤਖਤ ਲਏ ਸਨ। ਮੇਰਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਉਕਤ ਸਟੈਂਪ ਪੇਪਰ 'ਤੇ ਉਸ ਨੇ ਅਤੇ ਉਸ ਦੀ ਪਤਨੀ ਨੇ ਦੋ-ਦੋ ਦਸਤਖਤ ਕੀਤੇ ਸਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਦੋ ਹਸਤਾਖਰ ਸਾਡੇ ਵਿੱਚੋਂ ਹਰੇਕ ਦੇ ਦਸਤਖਤ ਮਿਉਂਸਿਪਲ ਬਿਲਡਿੰਗ ਦੇ ਬਾਹਰ ਲਏ ਗਏ ਸਨ ਅਤੇ ਬਾਕੀ ਦਸਤਖਤ ਮਿਉਂਸਪਲ ਬਿਲਡਿੰਗ ਦੇ ਪਾਸਿਓਂ ਲਏ ਗਏ ਸਨ। ਇੱਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਜਦੋਂ ਮੁਦਈ ਨੇ ਮੇਰੇ ਅਤੇ ਮੇਰੀ ਪਤਨੀ ਤੋਂ ਦੂਜੇ ਦਸਤਖਤ ਲਏ, ਤਾਂ ਵੀ ਸਾਨੂੰ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਦੀ ਸਮੱਗਰੀ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਜਿਸ ਵਿਅਕਤੀ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਮੈਂ ਅਤੇ ਮੇਰੀ ਪਤਨੀ ਨੇ ਮਿਉਂਸਪਲ ਬਿਲਡਿੰਗ ਵਿੱਚ ਦਸਤਖਤ ਕੀਤੇ, ਉਸ ਨੇ ਉਕਤ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਦੀ ਸਮੱਗਰੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ। ਮੈਨੂੰ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਪੜ੍ਹਨਾ ਅਤੇ ਲਿਖਣਾ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ, ਮੇਰੀ ਪਤਨੀ ਦਾ ਵੀ ਇਹੋ ਹਾਲ ਹੈ। ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਕਬਜ਼ੇ ਵਾਲਾ ਅੱਧਾ ਘਰ ਅਤੇ ਆਪਣੀ ਜ਼ਮੀਨ ਵੀ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਵੇਚੀ।"

9. ਜਿਰਾਹ ਵਿੱਚ, ਬਚਾਓ ਪੱਖ ਨੰ.1 ਨੇ ਮੰਨਿਆ ਕਿ ਮੁਦਈ ਨੇ ਆਪਣੇ ਦੋ ਕਰਜ਼ਿਆਂ ਦੀ ਅਦਾਇਗੀ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਇੱਕ ਕਰਜ਼ਾ ਚੰਦੋਰ ਦੇ ਜੋਸ ਮਿੰਗੁਏਲ ਪਰੇਰਾ ਦਾ ਸੀ ਜਿਸਦੀ ਰਕਮ 6,000/- ਰੁਪਏ ਸੀ, ਉਸਨੇ ਅੱਗੇ ਬਿਆਨ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਉਹ ਮੁਦਈ ਦੁਆਰਾ ਉਸਦੀ ਤਰਫੋਂ ਅਦਾ ਕੀਤੀ ਗਈ 12,000/- ਦੀ ਕਰਜ਼ਾ ਰਕਮ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਨੂੰ ਚਲਾਉਣ ਲਈ ਮੁਦਈ ਦੇ ਨਾਲ ਗਿਆ ਸੀ। ਉਸਨੇ ਅੱਗੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਸਨੇ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੂੰ ਉਕਤ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਦੀ ਸਮੱਗਰੀ ਬਾਰੇ ਉਸ ਨੂੰ ਸਮਝਾਉਣ ਲਈ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ। ਉਕਤ ਦਿਨ ਉਹ ਅਤੇ ਉਸਦੀ ਪਤਨੀ ਮੌਜੂਦ ਸਨ। ਉਸਨੇ ਅੱਗੇ 14.9.1970 ਦੀ ਵਿਕਰੀ ਡੀਡ ਰਾਹੀਂ ਮੁਦਈ ਨੂੰ ਜਾਇਦਾਦ ਵੇਚਣ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕੀਤਾ (ਐਕਸਟ੍ਰੈਕਟ ਪੀ/1)

10. ਡੀ. ਡਬਲਿਊ. -2 ਐਡੁਆਰਡੋ ਪਿੰਟੋ ਹੈ। ਜਿਰਹਾ ਵਿੱਚ, ਉਸਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਮੁਦਈ ਦੁਆਰਾ ਇੱਕ ਮਿਸਟਰ ਪਰੇਰਾ ਤੋਂ ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ ਨੰਬਰ 1 ਦੁਆਰਾ ਲਿਆ ਗਿਆ ਕਰਜ਼ਾ ਕਲੀਅਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਉਸਨੇ ਅੱਗੇ ਮੰਨਿਆ ਕਿ ਮੁਦਈ ਨੇ ਉਸਦੀ ਗਾਂ ਚੋਰੀ ਕਰਨ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਵਿੱਚ ਉਸਦੇ ਖਿਲਾਫ ਮੁਕੱਦਮਾ ਦਰਜ ਕਰਵਾਇਆ ਸੀ। ਰੋਮੀਓ ਡੀ'ਕੋਸਟਾ (ਡੀਡਬਲਯੂ-3) ਨੇ ਬਿਆਨ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਸਾਲ 1970 ਵਿੱਚ ਕਾਰਨੀਵਲ ਦਿਵਸ 'ਤੇ, ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਦੋ ਵਿਅਕਤੀ ਜਾਇਦਾਦ ਨੂੰ ਕੁਰਕ ਕਰਨ ਲਈ ਬੀਟਿੰਗ ਡਰੱਮ ਨਾਲ ਸੂਟ ਪ੍ਰਾਪਰਟੀ 'ਤੇ ਆਏ ਸਨ। ਉਸ ਸਮੇਂ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਸੀ

ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਬਚਾਓ ਪੱਖ ਨੰਬਰ 1 ਦੀ ਮੌਜੂਦਗੀ ਵਿੱਚ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਜਾਇਦਾਦ 'ਤੇ ਕਰਜ਼ੇ ਦੀ ਅਦਾਇਗੀ ਕਰੇਗਾ ਅਤੇ ਜਾਇਦਾਦ ਨੂੰ ਛੱਡਣ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰੇਗਾ। ਜਿਰਹਾ ਵਿੱਚ, ਉਸਨੇ ਮੰਨਿਆ ਕਿ ਜਦੋਂ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਕਰਮਚਾਰੀ ਘੋਸ਼ਣਾ ਲਈ ਡਰੰਮ ਲੈ ਕੇ ਆਏ ਤਾਂ ਉਹ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਘਰ ਮੌਜੂਦ ਸੀ ਪਰ ਉਹ ਬਚਾਓ ਪੱਖ ਦੇ ਕਰਜ਼ੇ ਦੀ ਰਕਮ ਤੋਂ ਅਣਜਾਣ ਸੀ।

11. ਸਿੱਖਿਅਤ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਪਾਇਆ ਕਿ ਬਚਾਓ ਪੱਖ ਦੁਆਰਾ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਬੂਤ ਅੰਕ ਨੰਬਰ 2 ਅਤੇ 3 ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਸਹੀ ਰਜਿਸਟਰਡ ਵਿਕਰੀ ਡੀਡ (ਐਕਸਟ੍ਰੈਕਟ ਪੀ/1) ਨੂੰ ਰੱਦ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ, ਜਿਸਦਾ ਫੈਸਲਾ ਮੁਦਈ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਅੰਕ ਨੰਬਰ 4 ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ, ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਨਿਮਨਲਿਖਤ ਨਤੀਜੇ ਵਾਪਸ ਕੀਤੇ:

> "12. ਡੀ.ਡਬਲਿਊ.1 ਦੇ ਬਿਆਨ ਤੋਂ ਇਹ ਸਿੱਧ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮੁਦਈ ਦਾ ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਨੂੰ ਧੋਖਾ ਦੇਣ ਦਾ ਕਦੇ ਕੋਈ ਇਰਾਦਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਇਕਰਾਰਨਾਮੇ ਵਿੱਚ ਦਾਖਲ ਹੋਣ ਲਈ ਕੋਈ ਪ੍ਰੇਰਣਾ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਡੀ.ਡਬਲਿਊ.1 ਦੇ ਸਬੂਤਾਂ ਵਿੱਚ ਚਰਚਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਚੁੱਪ ਇੱਕ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਇਕਰਾਰਨਾਮੇ ਵਿੱਚ ਦਾਖਲ ਹੋਣ ਦੀ ਇੱਛਾ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦੀ ਹੈ। ਬੋਲਣਾ ਚੁੱਪ ਰਹਿਣ ਵਾਲੇ ਦਾ ਕਰਤੱਵ ਹੈ ਜਾਂ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਉਹ ਚੁੱਪ ਨਹੀਂ ਰਹਿੰਦਾ ਇਹ ਬੋਲਣ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਇਸ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਵੱਲੋਂ ਧਾਰਾ 17 ਦੀ ਕੋਈ ਵੀ ਸਮੱਗਰੀ ਪੂਰੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ।"

12. ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਬਚਾਓ ਪੱਖ ਇਹ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲ ਰਹੇ ਸਨ ਕਿ ਵਿਕਰੀ ਡੀਡ ਧੋਖੇ ਨਾਲ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਪਹਿਲਾ ਮੁਕੱਦਮਾ 24.2.1997 ਨੂੰ ਸੁਣਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ।

13. ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ ਦੁਆਰਾ ਦਾਇਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਦੂਜਾ ਮੁਕੱਦਮਾ 14.9.1970 ਦੀ ਰਜਿਸਟਰਡ ਵਿਕਰੀ ਡੀਡ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕਰਨਾ ਸੀ। ਉਕਤ ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਿੱਚ, ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਨੇ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵੱਲੋਂ ਵਿਕਰੀ ਲਈ ਕੋਈ ਵਿਚਾਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਦੂਸਰਾ ਮੁਕੱਦਮਾ 16.1.2001 ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਹੋਰ ਗੱਲਾਂ ਦੇ ਨਾਲ, ਇਹ ਮੰਨਦੇ ਹੋਏ ਕਿ ਮੁਕੱਦਮੇ ਨੂੰ ਨਿਆਂਇਕਤਾ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ ਦੁਆਰਾ ਰੋਕਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਵਿਕਰੀ ਡੀਡ ਵੈਧ ਹੈ।

14. ਇੱਥੇ ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ ਨੇ ਪਹਿਲੇ ਅਤੇ ਦੂਜੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਿੱਚ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਫ਼ਰਮਾਨ ਤੋਂ ਦੋ ਅਪੀਲਾਂ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀਆਂ। ਅਜਿਹੀਆਂ ਅਪੀਲਾਂ ਨੂੰ ਸੁਣਿਆ ਗਿਆ ਅਤੇ ਇਕੱਠੇ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ ਨੇ ਪਹਿਲੀ ਅਪੀਲੀ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਅਪੀਲ ਲੰਬਿਤ ਹੋਣ ਦੇ ਦੌਰਾਨ ਲਿਖਤੀ ਬਿਆਨ ਵਿੱਚ ਅਤੇ ਕ੍ਰਮਵਾਰ ਪਹਿਲੇ ਅਤੇ ਦੂਜੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਿੱਚ ਮੁਦਈ ਵਿੱਚ ਸੋਧ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ। ਮੁਕੱਦਮੇ ਅਤੇ ਲਿਖਤੀ ਬਿਆਨ ਦਰਜ ਕਰਨ ਦੇ ਕਈ ਸਾਲਾਂ ਬਾਅਦ 8.9.2004 ਨੂੰ ਅਜਿਹੀਆਂ ਸੋਧਾਂ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਨਿਰਣੇ ਅਤੇ ਫ਼ਰਮਾਨ ਦੋਵਾਂ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਪਹਿਲੀ ਅਪੀਲਾਂ ਨੂੰ ਸਿੱਖਿਅਤ ਪਹਿਲੀ ਅਪੀਲੀ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ, ਹੋਰ ਗੱਲਾਂ ਦੇ ਨਾਲ, ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਆਧਾਰਾਂ 'ਤੇ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ:

(i) ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਵਿਕਰੀ ਡੀਡ ਦੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਦੇ ਉਲਟ ਜ਼ਬਾਨੀ ਸਬੂਤ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਹਨ। ਇਸਲਈ, ਅਜਿਹੇ ਮੌਖਿਕ ਸਬੂਤਾਂ ਨੂੰ ਐਵੀਡੈਂਸ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 91 ਦੁਆਰਾ ਰੋਕਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਵਿਕਰੀ ਡੀਡ ਵਿੱਚ ਅਜਿਹਾ ਕੋਈ ਜ਼ਿਕਰ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਉਸਨੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਖਰੀਦਣ ਲਈ ਜਵਾਬਦੇਹ ਨੰਬਰ 1 ਦੇ ਸਾਰੇ ਬਕਾਏ ਅਦਾ ਕੀਤੇ ਅਤੇ ਕਲੀਅਰ ਕੀਤੇ ਹਨ।

(ii) ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਇਹ ਦਲੀਲ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਹੈ ਕਿ ਉਸਨੇ ਵਿਕਰੀ ਡੀਡ ਦੇ ਤਹਿਤ 3,000/- ਰੁਪਏ ਦਾ ਭੁਗਤਾਨ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਇਸ ਲਈ, ਵਿਚਾਰ ਦੀ ਘਾਟ ਕਾਰਨ ਵਿਕਰੀ ਰੱਦ ਹੈ।

(iii) ਇਹ ਤੱਥ ਕਿ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਨੰਬਰ 1 ਨੇ ਘਰ 'ਤੇ ਕਬਜ਼ਾ ਕਰਨਾ ਜਾਰੀ ਰੱਖਿਆ, ਇਹ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਨੰ.1 ਨੂੰ ਇਹ ਸਮਝਣ ਲਈ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਇਹ ਇੱਕ ਵਿਕਰੀ ਡੀਡ ਸੀ। ਜਵਾਬਦੇਹ ਨੰਬਰ 1 ਦੁਆਰਾ ਅਜਿਹੀ ਵਿਕਰੀ ਡੀਡ 'ਤੇ ਦਸਤਖਤ ਗਲਤ ਬਿਆਨੀ ਅਤੇ ਛੁਪਾਉਣ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ।

(iv) ਵਿਕਰੀ ਵਿਚਾਰ ਨਾਕਾਫ਼ੀ ਹੈ; ਇਸ ਲਈ, ਵਿਕਰੇਤਾ ਦੀ ਸਹਿਮਤੀ ਖੁੱਲ੍ਹ ਕੇ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ।

15. ਇਹ ਇੱਕ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਤੱਥ ਹੈ ਕਿ ਮੁਦਈ ਅਤੇ ਲਿਖਤੀ ਬਿਆਨ ਵਿੱਚ ਸੋਧ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ, ਕੋਈ ਸਬੂਤ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ ਦੇ ਸੀਨੀਅਰ ਵਕੀਲ ਸ੍ਰੀ ਧਰੁਵ ਮਹਿਤਾ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਧੋਖਾਧੜੀ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਗਲਤ ਬਿਆਨੀ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਸਬੂਤ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਸਨ, ਇਸਲਈ, ਸਬੂਤਾਂ ਨੂੰ ਸਮਰਥਨ ਦੇਣ ਲਈ ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ ਵਿੱਚ ਸੋਧ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ।

16. ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਦੇ ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲ ਨੇ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਹੈ ਕਿ ਅਪੀਲ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਪੜਾਅ 'ਤੇ ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ ਦੀ ਸੋਧ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਸੀ ਅਤੇ ਇਹ ਕਿ ਦੂਜੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਨੂੰ ਨਿਆਂਇਕਤਾ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ ਦੁਆਰਾ ਰੋਕਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਪਰ ਅਸੀਂ ਇਹ ਨਹੀਂ ਪਾਉਂਦੇ ਕਿ ਅਜਿਹੇ ਸਵਾਲਾਂ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਪਹਿਲਾ ਮੁਕੱਦਮਾ ਅਤੇ ਦੂਜਾ ਮੁਕੱਦਮਾ ਅਪੀਲ ਵਿੱਚ ਲੰਬਿਤ ਸੀ ਅਤੇ ਸਾਂਝੇ ਫੈਸਲੇ ਦੁਆਰਾ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਫਿਰ ਵੀ, ਕਿਉਂਕਿ ਮੁਦਈ ਅਤੇ ਲਿਖਤੀ ਬਿਆਨ ਵਿੱਚ ਸੰਸ਼ੋਧਨ ਨੂੰ ਪਹਿਲੀ ਅਪੀਲੀ ਅਦਾਲਤ ਕੋਲ ਨਿਯਤ ਵਿਵੇਕ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਵਿੱਚ ਆਗਿਆ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਅਸੀਂ ਨਹੀਂ ਪਾਉਂਦੇ ਕਿ ਇਸ ਪੜਾਅ 'ਤੇ ਅਜਿਹੀ ਸੋਧ ਨੂੰ ਵਿਵਾਦਿਤ ਕਰਨ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ।

17. ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਨੇ ਕਾਨੂੰਨੀ ***ਬੇਲਾਚੀ (ਮ੍ਰਿਤ) ਕਾਨੂੰਨੀ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧਾਂ ਦੁਆਰਾ*** ਬਨਾਮ ***ਪਾਕੀਰਨ***[3] ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫੈਸਲੇ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਇਹ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਕਿ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਦੀ ਅਸਲੀਅਤ ਬਾਰੇ ਸਬੂਤ ਦਾ ਬੋਝ ਵਿਕਰੇਤਾ 'ਤੇ ਹੈ। ਇੱਕ ਰਜਿਸਟਰਡ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਇੱਕ ਧਾਰਨਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸਨੂੰ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਚਲਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਹ ਅਦਾਲਤ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਹੈ:

---

[3](2009) 12 ਐਸ. ਸੀ. ਸੀ 95

> "17. ਇੱਕ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਇੱਕ ਅਨਪੜ੍ਹ, ਪਰਦਾਨਾਸ਼ੀਨ ਔਰਤ ਵਿਕਰੀ ਦੇ ਇੱਕ ਡੀਡ ਨੂੰ ਅੰਜ਼ਾਮ ਦਿੰਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਹ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਦਾ ਬੋਝ ਵਿਕਰੇਤਾ ਉੱਤੇ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਇਹ (ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ) ਵਿਕਰੀ ਦੀ ਡੀਡ ਇੱਕ ਅਸਲੀ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਸੀ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਇਹ ਇੱਕ ਰਜਿਸਟਰਡ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਹੈ। ਇਹ ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਇੱਕ ਧਾਰਨਾ ਰੱਖਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸਨੂੰ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਚਲਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਦੁਬਾਰਾ ਫਿਰ ਤੱਥਾਂ ਦੀ ਸਮਕਾਲੀ ਖੋਜ ਇਹ ਸਾਹਮਣੇ ਆਈ ਹੈ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਕੋਈ ਅਨਪੜ੍ਹ ਔਰਤ ਨਹੀਂ ਸੀ ਜਾਂ ਉਹ ਇਹ ਸਮਝਣ ਤੋਂ ਅਸਮਰੱਥ ਸੀ ਕਿ ਉਸਨੇ ਕੀ ਕੀਤਾ ਹੈ।"

18. ਪਹਿਲੀ ਅਪੀਲੀ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਦਰਜ ਕੀਤੀ ਗਈ ਪ੍ਰਾਇਮਰੀ ਖੋਜ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਕਿ ਜਵਾਬਦੇਹ ਨੰਬਰ 1 ਦੇ ਦਸਤਖਤ ਗਲਤ ਪੇਸ਼ਕਾਰੀ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ। ਸ੍ਰੀ ਮਹਿਤਾ ਨੇ ਜ਼ੋਰਦਾਰ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਗਲਤ ਬਿਆਨਬਾਜ਼ੀ ਧੋਖਾਧੜੀ ਦਾ ਇੱਕ ਹੋਰ ਪਹਿਲੂ ਹੈ ਅਤੇ ਮੁਦਈ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਿੱਚ ਵਿਕਰੀ ਵਿਚਾਰਨ ਦੇ ਜ਼ੁਬਾਨੀ ਸਬੂਤ ਨੂੰ ਸਹੀ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਸਵੀਕਾਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।

19. ਅਸੀਂ ਪੱਖਾਂ ਦੇ ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲਾਂ ਨੂੰ ਸੁਣਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਪਾਇਆ ਹੈ ਕਿ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕੀਤੇ ਗਏ ਪਹਿਲੀ ਅਪੀਲੀ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਗਲਤ ਹਨ। ਲਿਖਤੀ ਬਿਆਨ ਵਿੱਚ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਨੰਬਰ 1 ਨੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੰਬਰ 1 ਦੁਆਰਾ ਆਪਣੇ ਲੈਣਦਾਰਾਂ ਨੂੰ 12,000/- ਰੁਪਏ ਦਾ ਭੁਗਤਾਨ ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਉਸ ਵੱਲੋਂ ਇਹ ਵੀ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਦੇ ਅਤੇ ਉਸ ਦੀ ਪਤਨੀ ਦੇ ਦਸਤਖ਼ਤ ਨਗਰ ਨਿਗਮ ਦੇ ਦਫ਼ਤਰ ਦੇ ਬਾਹਰ ਅਤੇ ਦਫ਼ਤਰ ਵਿੱਚ 10-12 ਦੇ ਕਰੀਬ ਲੋਕ ਮੌਜੂਦ ਹੋਣ ਸਮੇਂ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਵੀ ਲਏ ਗਏ ਸਨ।

20. ਸੇਲ ਡੀਡ (ਐਕਸਟ੍ਰੈਕਟ ਪੀ/1) ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਬਿਆਨ ਸੀ ਕਿ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ 3,000/- ਰੁਪਏ ਦੀ ਰਕਮ ਵਿੱਚ ਵੇਚੀ ਗਈ ਸੀ, ਪਹਿਲੀ ਅਪੀਲੀ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਇਹ ਸਿੱਟਾ ਵਾਪਸ ਕੀਤਾ ਕਿ ਅਜਿਹੇ ਵਿਕਰੀ ਵਿਚਾਰ ਦਾ ਮੁਦਈ ਵਿੱਚ ਜ਼ਿਕਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਸਬੂਤ ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਆਇਆ ਹੈ ਕਿ ਅਜਿਹੇ ਕਰਜ਼ੇ ਸਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਨਿਪਟਾਰਾ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੰਬਰ 1 ਦੁਆਰਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਜਿਸ ਦਾ ਤੱਥ ਵੀ ਵਿਕਰੀ ਡੀਡ ਵਿੱਚ ਦਰਜ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਇਹ ਬਿਨਾਂ ਵਿਚਾਰ ਕੀਤੇ ਇੱਕ ਵਿਕਰੀ ਹੈ. ਰਿਲਾਇੰਸ ਨੂੰ ਇੰਡੀਅਨ ਕੰਟਰੈਕਟ ਐਕਟ, 18724 ਦੀ ਧਾਰਾ 25 'ਤੇ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਅਸੀਂ ਦੇਖਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਅਜਿਹੀ ਖੋਜ ਕਾਨੂੰਨ ਵਿੱਚ ਸਹੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਕਰਾਰਨਾਮਾ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 25 ਇਸ ਪ੍ਰਭਾਵ ਲਈ ਹੈ ਕਿ ਬਿਨਾਂ ਵਿਚਾਰ ਕੀਤੇ ਇਕਰਾਰਨਾਮੇ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਪਰ ਜੇਕਰ ਕੋਈ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਇਕ ਦੂਜੇ ਦੇ ਨਜ਼ਦੀਕੀ ਸਬੰਧਾਂ ਵਿਚ ਖੜ੍ਹੀਆਂ ਧਿਰਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਕੁਦਰਤੀ ਪਿਆਰ ਅਤੇ ਪਿਆਰ ਦੇ ਕਾਰਨ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਅਜਿਹਾ ਸਮਝੌਤਾ ਰੱਦ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਕੰਟਰੈਕਟ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 25 ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਹੈ:

> "25. ਇਕਰਾਰਨਾਮਾ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਵਿਚਾਰ ਦੇ ਬੇਕਾਰ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਇਹ ਲਿਖਤੀ ਅਤੇ ਰਜਿਸਟਰਡ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਕੀਤੇ ਗਏ ਕੰਮ ਲਈ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਦੇਣ ਦਾ ਵਾਅਦਾ ਹੈ, ਜਾਂ ਸੀਮਾ ਕਾਨੂੰਨ ਦੁਆਰਾ ਰੋਕੇ ਗਏ ਕਰਜ਼ੇ ਦਾ ਭੁਗਤਾਨ ਕਰਨ ਦਾ ਵਾਅਦਾ ਹੈ। - ਬਿਨਾਂ ਵਿਚਾਰ ਕੀਤੇ ਇਕਰਾਰਨਾਮਾ ਬੇਕਾਰ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਤੱਕ-

---

[4] ਸੰਖੇਪ ਵਿੱਚ, 'ਕੰਟਰੈਕਟ ਐਕਟ'

(1) ਇਹ ਲਿਖਤੀ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਦੀ ਰਜਿਸਟ੍ਰੇਸ਼ਨ ਲਈ ਮੌਜੂਦਾ ਸਮੇਂ ਲਈ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਅਧੀਨ ਰਜਿਸਟਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਅਤੇ ਇੱਕ ਦੂਜੇ ਦੇ ਨਜ਼ਦੀਕੀ ਸਬੰਧਾਂ ਵਿੱਚ ਖੜ੍ਹੀਆਂ ਧਿਰਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਕੁਦਰਤੀ ਪਿਆਰ ਅਤੇ ਪਿਆਰ ਦੇ ਕਾਰਨ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ; ਜਾਂ ਜਦੋਂ ਤੱਕ

(2) xx xx

ਇਹਨਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਕੇਸ ਵਿੱਚ, ਅਜਿਹਾ ਸਮਝੌਤਾ ਇੱਕ ਇਕਰਾਰਨਾਮਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

xx xx xx

ਦ੍ਰਿਸ਼ਟਾਂਤ (ਬੀ) ਏ, ਕੁਦਰਤੀ ਪਿਆਰ ਅਤੇ ਸਨੇਹ ਲਈ, ਆਪਣੇ ਪੁੱਤਰ, ਬੀ ਨੂੰ 1,000 ਰੁਪਏ ਦੇਣ ਦਾ ਵਾਅਦਾ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਏ ਆਪਣਾ ਵਾਅਦਾ ਬੀ ਨੂੰ ਲਿਖਤੀ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਨੂੰ ਰਜਿਸਟਰ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਇਕਰਾਰਨਾਮਾ ਹੈ।"

21. ਧਿਰਾਂ ਨਜ਼ਦੀਕੀ ਸਬੰਧਾਂ ਵਿੱਚ ਹਨ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੰਬਰ 1 ਵੱਡਾ ਭਰਾ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਛੋਟੇ ਭਰਾ ਦੀ ਮਦਦ ਕਰਨ ਲਈ ਵਿਕਰੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਜੋ ਪਾਰਟੀਆਂ ਦੇ ਮਾਪਿਆਂ ਦੁਆਰਾ ਤੋਹਫ਼ੇ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੀ ਜਾਇਦਾਦ ਦੀ ਨਿਲਾਮੀ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਇੱਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਬਚਾਓ ਪੱਖ ਦੇ ਗਵਾਹਾਂ ਨੇ ਵੀ ਮੰਨਿਆ ਹੈ ਕਿ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਢੋਲ ਦੀ ਥਾਪ ਨਾਲ ਜਾਇਦਾਦ ਦੀ ਨਿਲਾਮੀ ਦਾ ਨੋਟਿਸ ਆਇਆ ਸੀ। ਇਸ ਲਈ, ਜੇ ਵੱਡਾ ਭਰਾ ਛੋਟੇ ਭਰਾ ਦੀ ਮਦਦ ਲਈ ਆਇਆ ਸੀ, ਉਸ ਦੇ ਕਰਜ਼ਦਾਰਾਂ ਦੀ ਅਦਾਇਗੀ ਕਰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇੱਕ ਨਾਮਾਤਰ ਵਿਕਰੀ ਵਿਚਾਰ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਇੱਕ ਵਿਕਰੀ ਡੀਡ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਸ ਨੂੰ ਬਿਨਾਂ ਵਿਚਾਰ ਕੀਤੇ ਵਿਕਰੀ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਨੰਬਰ 1 ਦੁਆਰਾ ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੰਬਰ 1 ਦੁਆਰਾ ਉਸਦੇ ਕਰਜ਼ੇ ਦੀ ਅਦਾਇਗੀ ਕਰਨ ਲਈ 12,000/- ਰੁਪਏ ਦੀ ਰਕਮ ਦਾ ਭੁਗਤਾਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇੱਕ ਵਾਰ ਜਦੋਂ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੰਬਰ 1 ਦੁਆਰਾ ਜਵਾਬਦੇਹ ਨੰਬਰ 1 ਦੁਆਰਾ ਉਸਦੇ ਕਰਜ਼ੇ ਦੀ ਅਦਾਇਗੀ ਦਾ ਦਾਖਲਾ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਸਰਕਾਰੀ ਕਰਤੱਵਾਂ ਦੇ ਆਮ ਕੋਰਸ ਵਿੱਚ ਦਰਜ ਕੀਤੀ ਗਈ ਵਿਕਰੀ ਡੀਡ ਵਿੱਚ ਸ਼ੁੱਧਤਾ ਦੀ ਧਾਰਨਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਜਿਸਨੂੰ ਸਿਰਫ ਝੂਠ ਦੇ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਗੈਰ ਕਾਨੂੰਨੀ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਅਗਿਆਨਤਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਦੇ ਦਸਤਖਤ ਕਾਗਜ਼ਾਂ 'ਤੇ ਲਏ ਗਏ ਸਨ ਜੋ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਨੰਬਰ 1 ਅਤੇ ਉਸਦੀ ਪਤਨੀ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਪਤਾ ਸੀ। ***ਬੇਲਾਚੀ*** ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਦੁਆਰਾ ਉਠਾਈ ਗਈ ਦਲੀਲ ਦਾ ਸਮਰਥਨ ਕਰਦਾ ਹੈ।

22. ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਨੰਬਰ 1 ਦਾ ਇਕੋ-ਇਕ ਸਟੈਂਡ ਉਸ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਬਾਰੇ ਅਣਜਾਣ ਹੈ ਜਿਸ 'ਤੇ ਉਸ ਦੇ ਦਸਤਖਤ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ। ਅਜਿਹੀ ਅਗਿਆਨਤਾ ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਸ ਦੇ ਤੱਥਾਂ ਵਿੱਚ ਗਲਤ ਬਿਆਨੀ ਜਾਂ ਧੋਖਾਧੜੀ ਦੀ ਇੱਕ ਉਦਾਹਰਣ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜੋ ਸਬ-ਰਜਿਸਟਰਾਰ ਕੋਲ ਕੀਤੀ ਗਈ ਅਤੇ ਰਜਿਸਟਰਡ ਵਿਕਰੀ ਡੀਡ ਨੂੰ ਵਿਗਾੜ ਦੇਵੇਗੀ। ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਨੰਬਰ 1 ਦੁਆਰਾ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਆਪਣੀ ਪਤਨੀ ਨਾਲ ਸਬ-ਰਜਿਸਟਰਾਰ ਦੇ ਦਫ਼ਤਰ ਗਿਆ, ਇੱਕ ਵਾਰ ਮਿਉਂਸਪਲ ਬਿਲਡਿੰਗ ਦੇ ਬਾਹਰ ਅਤੇ ਇੱਕ ਵਾਰ ਅਫਸਰਾਂ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਦਸਤਖਤ ਕੀਤੇ, ਇਹ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸਨੇ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਦੱਸੇ ਬਿਨਾਂ ਵਿਕਰੀ ਡੀਡ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਪਾਇਆ ਹੈ ਕਿ ਹੇਠ ਲਿਖੀਆਂ ਅਦਾਲਤਾਂ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਕਿ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਵਿਚਾਰ ਦੇ ਹੈ ਜਾਂ ਵਿਚਾਰ ਨੇ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਵਿੱਚ ਦਲੀਲ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਹੈ ਜਾਂ ਇਹ ਤੱਥ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੰਬਰ 1 ਨੇ ਜਵਾਬਦੇਹ ਨੰਬਰ 1 ਦੇ ਕਰਜ਼ਦਾਰਾਂ ਨੂੰ ਛੁੱਟੀ ਦੇ ਦਿੱਤੀ ਹੈ, ਵਿਕਰੀ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਦੇ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਨੂੰ ਰੱਦ ਨਹੀਂ ਕਰੇਗਾ।

23. ਕੋਡ ਆਫ਼ ਸਿਵਲ ਪ੍ਰੋਸੀਜ਼ਰ, 1908[5] ਦਾ ਆਰਡਰ VI ਨਿਯਮ 2 ਇਸ ਪ੍ਰਭਾਵ ਲਈ ਹੈ ਕਿ ਹਰ ਪਟੀਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਕੇਵਲ, ਸੰਖੇਪ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਬਿਆਨ ਵਿੱਚ ਉਹ ਭੌਤਿਕ ਤੱਥ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣਗੇ ਜਿਸ 'ਤੇ ਦਲੀਲ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਧਿਰ ਆਪਣੇ ਦਾਅਵੇ ਜਾਂ ਬਚਾਅ ਲਈ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਕੇਸ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਉਹ ਸਬੂਤ ਨਹੀਂ ਜਿਸ ਦੁਆਰਾ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਸਾਬਤ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੰਬਰ 1 ਨੇ ਵਿਕਰੀ ਡੀਡ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਵਿਕਰੀ ਵਿਚਾਰ ਵਜੋਂ 3,000/- ਰੁਪਏ ਦੇ ਭੁਗਤਾਨ ਦਾ ਪਾਠ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ। ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੁਆਰਾ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਮੁਦਈ ਵਿੱਚ ਅਜਿਹੀ ਵਿਕਰੀ ਡੀਡ ਦੇ ਸਮਰਥਨ ਵਿੱਚ ਸਬੂਤ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਫਿਰ ਵੀ, ਕੋਡ ਦੇ ਆਰਡਰ VI ਨਿਯਮ 4 ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਦਲੀਲ ਦੇਣ ਵਾਲੀ ਧਿਰ ਕਿਸੇ ਗਲਤ ਬਿਆਨੀ, ਧੋਖਾਧੜੀ, ਜਾਂ ਅਣਉਚਿਤ ਪ੍ਰਭਾਵ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦੀ ਹੈ, ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ ਵਿੱਚ ਤਾਰੀਖਾਂ ਅਤੇ ਆਈਟਮਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਵੇਰਵੇ ਦਰਸਾਏਗੀ। ਲਿਖਤੀ ਬਿਆਨ ਜਾਂ ਮੁਦਈ ਤੋਂ ਨਿਚੋੜ ਇਹ ਨਹੀਂ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਗਲਤ ਬਿਆਨੀ ਜਾਂ ਧੋਖਾਧੜੀ ਦੀ ਕੋਈ ਦਲੀਲ ਹੈ। ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਾਲੇ ਸਬੂਤ ਧੋਖਾਧੜੀ ਜਾਂ ਗਲਤ ਬਿਆਨੀ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਉਦਾਹਰਣ ਦਾ ਸੰਕੇਤ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਨੰਬਰ 1 ਇਹ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਨ ਲਈ ਕਾਫ਼ੀ ਸਪੱਸ਼ਟ ਸੀ ਕਿ 12,000/- ਰੁਪਏ ਦੇ ਕਰਜ਼ੇ ਸਨ ਜੋ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੰਬਰ 1 ਦੁਆਰਾ ਅਦਾ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ। ਉਸ ਨੇ ਇਹ ਵੀ ਮੰਨਿਆ ਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਨਗਰ ਨਿਗਮ ਦਫ਼ਤਰ ਲਿਜਾਇਆ ਗਿਆ ਅਤੇ ਇੱਕ ਵਾਰ ਨਗਰ ਨਿਗਮ ਦਫ਼ਤਰ ਦੇ ਬਾਹਰ ਅਤੇ ਇੱਕ ਵਾਰ ਨਗਰ ਦਫ਼ਤਰ ਦੇ ਅੰਦਰ ਦਸਤਖ਼ਤ ਕਰਵਾਏ ਗਏ। ਉਸ ਦੀ ਪਤਨੀ ਵੀ ਉਸ ਦੇ ਨਾਲ ਸੀ। ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਮੌਜੂਦ ਅਜਿਹੇ ਤੱਥਾਂ ਦੇ ਨਾਲ, ਅਸੀਂ ਪਾਉਂਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਹੇਠਲੀਆਂ ਅਦਾਲਤਾਂ ਦੁਆਰਾ ਦਰਜ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਖੋਜਾਂ ਕਿ ਵਿਕਰੀ ਡੀਡ ਧੋਖਾਧੜੀ ਜਾਂ ਗਲਤ ਬਿਆਨੀ ਦਾ ਨਤੀਜਾ ਸੀ, ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਟਿਕਾਊ ਨਹੀਂ ਹਨ।

24. ਸ਼੍ਰੀ ਧਰੁਵ ਮਹਿਤਾ ਨੇ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫੈਸਲਿਆਂ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ ***ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਗੰਗਾਬਾਈ ਨਾਲ ਰਾਮਬਿਲਾਸ ਗਿਲਡਾ*** ਬਨਾਮ ***ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਛਬੂਬਾਈ ਨਾਲ ਪੁਖਰਾਜਜੀ ਗਾਂਧੀ***[6] ਅਤੇ ***ਰੂਪ ਕੁਮਾਰ*** ਬਨਾਮ ***ਮੋਹਨ ਥੇਡਾਨੀ***[7] ਇਹ ਦਲੀਲ ਦੇਣ ਲਈ ਕਿ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਦੀ ਸਮੱਗਰੀ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਲਈ ਮੌਖਿਕ ਸਬੂਤ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ ਪਰ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਵਿਕਰੀ ਡੀਡ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ ਸੀ। ***ਗੰਗਾਬਾਈ ਵਿੱਚ***, ਮੁਦਈ ਨੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨਾਲ 2,000/- ਰੁਪਏ ਦੇ ਕਰਜ਼ੇ ਲਈ ਇੱਕ ਸਮਝੌਤਾ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਕਿ ਨਾਲ ਹੀ ਮੁਦਈ ਵਿਕਰੀ ਦੇ ਇੱਕ ਮਾਮੂਲੀ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਅਤੇ ਕਿਰਾਏ ਦੇ ਨੋਟ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰੇਗਾ। ਮੁਦਈ ਵੱਲੋਂ ਇਹ ਦੋਸ਼ ਲਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ 'ਤੇ ਕਦੇ ਵੀ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਨ ਦਾ ਇਰਾਦਾ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਸੁਣਾਇਆ ਕਿ ਵਿਕਰੀ ਡੀਡ 'ਤੇ ਕਦੇ ਵੀ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਨ ਦਾ ਇਰਾਦਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਪਰ ਪਹਿਲੀ ਅਪੀਲੀ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਵਿਕਰੀ ਹੋ ਗਈ ਹੈ ਪਰ ਧਿਰਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਲੈਣ-ਦੇਣ ਇੱਕ ਗਿਰਵੀ ਰੱਖਦੀ ਹੈ। ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਭਾਰਤੀ ਸਬੂਤ ਦੀ ਧਾਰਾ 92

---

[5] ਸੰਖੇਪ ਵਿੱਚ, 'ਕੋਡ'

[6] (1982) 1 ਐਸ.ਸੀ. ਸੀ 4

[7] (2003) 6 ਐਸ.ਸੀ. ਸੀ 595

ਐਕਟ, 1872[8] ਨੇ ਮੁਦਈ ਨੂੰ ਲੈਣ-ਦੇਣ ਦੀ ਅਸਲ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਸਥਾਪਤ ਕਰਨ ਤੋਂ ਨਹੀਂ ਰੋਕਿਆ। ਅਪੀਲ ਵਿੱਚ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਧਾਰਾ 92 ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤੱਥ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਜੋ ਸਾਬਤ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜੋ ਕਿਸੇ ਵੀ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਨੂੰ ਅਪ੍ਰਮਾਣਿਤ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਧੋਖਾਧੜੀ, ਧਮਕਾਉਣਾ, ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ, ਉਚਿਤ ਅਮਲ ਦੀ ਇੱਛਾ ਨੂੰ ਸਬੂਤ ਵਜੋਂ ਲਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਬਚਾਓ ਪੱਖ ਦੀ ਅਪੀਲ ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਕੀਤਾ:

> "11. ...ਸਾਡੇ ਲਈ ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਸੈਕਸ਼ਨ 92 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (1) ਦੁਆਰਾ ਲਗਾਈ ਗਈ ਪਾਬੰਦੀ ਉਦੋਂ ਹੀ ਲਾਗੂ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਜਦੋਂ ਕੋਈ ਧਿਰ ਲੈਣ-ਦੇਣ ਦੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਣ ਵਾਲੇ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਉਸ ਘਟਨਾ ਵਿੱਚ, ਕਨੂੰਨ ਘੋਸ਼ਣਾ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਲੈਣ-ਦੇਣ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਅਤੇ ਇਰਾਦੇ ਨੂੰ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਦੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਤੋਂ ਹੀ ਇਕੱਠਾ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਜ਼ੁਬਾਨੀ ਸਮਝੌਤੇ ਜਾਂ ਬਿਆਨ ਦਾ ਕੋਈ ਸਬੂਤ ਸਵੀਕਾਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਵਿਰੋਧੀ ਧਿਰਾਂ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਅਜਿਹੇ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਜਾਂ ਇਸ ਦੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਨੂੰ ਸੋਧਣਾ। ਉਪ-ਧਾਰਾ ਨੂੰ ਆਕਰਸ਼ਿਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਇੱਕ ਧਿਰ ਦਾ ਕੇਸ ਇਹ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਵਿੱਚ ਦਰਜ ਕੀਤੇ ਗਏ ਲੈਣ-ਦੇਣ ਦਾ ਕਦੇ ਵੀ ਧਿਰਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਨ ਦਾ ਇਰਾਦਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਅਤੇ ਇਹ ਕਿ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਇੱਕ ਧੋਖਾ ਹੈ। ਅਜਿਹਾ ਸਵਾਲ ਉਦੋਂ ਉੱਠਦਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਪਾਰਟੀ ਇਹ ਦਾਅਵਾ ਕਰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਇੱਕ ਵੱਖਰਾ ਲੈਣ-ਦੇਣ ਹੋਇਆ ਸੀ ਅਤੇ ਜੋ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਵਿੱਚ ਦਰਜ ਹੈ, ਉਸ ਦਾ ਕੋਈ ਨਤੀਜਾ ਨਹੀਂ ਨਿਕਲਣਾ ਸੀ। ਇਸ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਮੌਖਿਕ ਸਬੂਤ ਇਹ ਦਰਸਾਉਣ ਲਈ ਮੰਨਣਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਲਾਗੂ ਕੀਤੇ ਗਏ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਦਾ ਕਦੇ ਵੀ ਇਕਰਾਰਨਾਮੇ ਵਜੋਂ ਕੰਮ ਕਰਨ ਦਾ ਇਰਾਦਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਪਰ ਇਹ ਕਿ ਕੁਝ ਹੋਰ ਸਮਝੌਤਾ, ਜੋ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਵਿੱਚ ਦਰਜ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਪਾਰਟੀਆਂ ਵਿਚਕਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ..." *(ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ)*

25. ਉਪਰੋਕਤ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਨਾ ਇਹ ਦਰਸਾਏਗਾ ਕਿ ਇਹ ਮੁਦਈ ਲਈ ਇਹ ਦਾਅਵਾ ਕਰਨ ਲਈ ਖੁੱਲ੍ਹਾ ਸੀ ਕਿ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ 'ਤੇ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਨ ਦਾ ਇਰਾਦਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਅਤੇ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਇੱਕ ਧੋਖਾ ਹੈ। ਅਜਿਹਾ ਸਵਾਲ ਉਦੋਂ ਉੱਠਦਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਇੱਕ ਧਿਰ ਇਹ ਦਾਅਵਾ ਕਰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਵਿੱਚ ਦਰਜ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸੌਦੇ ਨਾਲੋਂ ਬਿਲਕੁਲ ਵੱਖਰਾ ਲੈਣ-ਦੇਣ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਇਹ ਇਸ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਹੈ ਕਿ ਮੌਖਿਕ ਸਬੂਤ ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।

26. ***ਰੂਪ ਕੁਮਾਰ ਵਿੱਚ***, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਬਚਾਓ ਪੱਖ ਦੁਆਰਾ ਕਬਜ਼ੇ ਅਤੇ ਖਾਤਿਆਂ ਨੂੰ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਦੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਤੋਂ ਪੈਦਾ ਹੋਈ ਇੱਕ ਅਪੀਲ ਨੂੰ ਜ਼ਬਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਮੁਦਈ ਨੇ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਉਸ ਨੇ 15.5.1975 ਨੂੰ ਅਪੀਲਕਰਤਾ-ਮੁਲਜ਼ਮ ਦੇ ਨਾਲ ਲਾਇਸੈਂਸ ਦੀ ਇੱਕ ਏਜੰਸੀ-ਕਮ-ਡੀਡ ਕੀਤੀ ਸੀ ਅਤੇ ਅਜਿਹੇ ਏਜੰਸੀ-ਕਮ-ਲਾਇਸੈਂਸਿੰਗ ਸਮਝੌਤੇ ਦੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਮਿਤੀ 15.5.1975 ਨੂੰ ਇੱਕ ਸਮਝੌਤੇ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸਨ, ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ ਦਾ ਪੱਖ ਸੀ। ਕਿ ਉਹ ਸੀ

---

[8] ਸੰਖੇਪ ਵਿੱਚ, 'ਸਬੂਤ ਐਕਟ'

ਮੁਦਈ ਦੇ ਅਧੀਨ ਕਿਰਾਏਦਾਰ ਵਜੋਂ ਕਨੂੰਨੀ ਕਬਜ਼ੇ ਵਿੱਚ। ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਸੁਣਾਇਆ ਕਿ 15.5.1975 ਦੇ ਇਕ ਸਮਝੌਤੇ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਮਾਣਿਤ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਅਤੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਵਿਚਕਾਰ ਲੈਣ-ਦੇਣ ਲਾਇਸੈਂਸ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਹੈ ਅਤੇ ਸਬ-ਲੈਟਿੰਗ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਹਾਈਕੋਰਟ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਸਵਾਲ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਕੀ ਦੋਵਾਂ ਧਿਰਾਂ ਦਾ ਰਿਸ਼ਤਾ ਲਾਇਸੈਂਸ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਅਤੇ ਲਾਇਸੰਸਧਾਰਕ ਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਕਿਰਾਏਦਾਰ ਅਤੇ ਪਟੇਦਾਰ ਦਾ। ਪਹਿਲੀ ਅਪੀਲ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਹ ਆਮ ਅਤੇ ਸਭ ਤੋਂ ਅਟੱਲ ਨਿਯਮ ਹੈ ਕਿ ਲਿਖਤੀ ਯੰਤਰਾਂ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ, ਕਿਸੇ ਵੀ ਹੋਰ ਸਬੂਤ ਨੂੰ ਅਜਿਹੇ ਯੰਤਰਾਂ ਦੇ ਬਦਲ ਵਜੋਂ ਵਰਤੇ ਜਾਣ ਤੋਂ, ਜਾਂ ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਖੰਡਨ ਜਾਂ ਬਦਲਾਵ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਹ ਸਿਧਾਂਤ ਅਤੇ ਨੀਤੀ ਦੋਵਾਂ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਹੈ। ਇਹ ਵਿਚਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਐਵੀਡੈਂਸ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 92 ਵਿੱਚ, ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਨੇ ਇਕਰਾਰਨਾਮੇ ਨੂੰ ਬਦਲਣ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਜ਼ੁਬਾਨੀ ਸਬੂਤ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਤੋਂ ਰੋਕਿਆ ਹੈ, ਅਜਿਹੇ ਇਕਰਾਰਨਾਮੇ ਨੂੰ ਅਜਿਹੀ ਲਿਖਤ ਦੇ ਉਤਪਾਦਨ ਦੁਆਰਾ ਸਾਬਤ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਸੈਕਸ਼ਨ 91 ਧਾਰਾ 92 ਦੁਆਰਾ ਲਗਾਈ ਗਈ ਸੀਮਾ ਵਾਲੇ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਦੇ ਸਬੂਤ ਦੇ ਢੰਗ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਧਾਰਾ 91 ਦੇ ਅਧੀਨ ਇਸ ਦੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਨੂੰ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਲਈ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਧਾਰਾ 92 ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਨੂੰ ਬਾਹਰ ਕੱਢਣ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਕੰਮ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਕਿਸੇ ਵੀ ਜ਼ੁਬਾਨੀ ਸਮਝੌਤੇ ਜਾਂ ਬਿਆਨ ਦਾ ਸਬੂਤ ਇਸ ਦੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਤੋਂ ਵਿਰੋਧਾਭਾਸ, ਵੱਖਰਾ, ਜੋੜਨ ਜਾਂ ਘਟਾਉਣ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ। ਇਹ ਅਦਾਲਤ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਹੈ:

> “17. ਇਹ ਵੀ ਇੱਕ ਆਮ ਅਤੇ ਸਭ ਤੋਂ ਅਟੱਲ ਨਿਯਮ ਹੈ ਕਿ ਜਿੱਥੇ ਕਿਤੇ ਵੀ ਲਿਖਤੀ ਯੰਤਰ, ਜਾਂ ਤਾਂ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਅਨੁਸਾਰ, ਜਾਂ ਧਿਰਾਂ ਦੇ ਇਕਰਾਰਨਾਮੇ ਦੁਆਰਾ, ਸੱਚ ਦੇ ਭੰਡਾਰ ਅਤੇ ਯਾਦਗਾਰ ਹੋਣ ਲਈ ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਸਬੂਤ ਨੂੰ ਜਾਂ ਤਾਂ ਵਰਤੇ ਜਾਣ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਰੱਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਅਜਿਹੇ ਯੰਤਰਾਂ ਦਾ ਬਦਲ, ਜਾਂ ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਖੰਡਨ ਜਾਂ ਬਦਲਣਾ। ਇਹ ਸਿਧਾਂਤ ਅਤੇ ਨੀਤੀ ਦੋਵਾਂ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਹੈ। ਇਹ ਸਿਧਾਂਤਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਅਜਿਹੇ ਯੰਤਰ ਆਪਣੇ ਖੁਦ ਦੇ ਸੁਭਾਅ ਅਤੇ ਮੂਲ ਵਿੱਚ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਜ਼ੁਬਾਨੀ ਸਬੂਤ ਨਾਲੋਂ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਕ੍ਰੈਡਿਟ ਦੇ ਹੱਕਦਾਰ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਨੀਤੀ ਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਬਹੁਤ ਸ਼ਰਾਰਤ ਨਾਲ ਹਾਜ਼ਰ ਹੋਵੇਗਾ ਜੇਕਰ ਉਹ ਯੰਤਰ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ 'ਤੇ ਮਰਦਾਂ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਢਿੱਲੇ ਜਮਾਂਦਰੂ ਸਬੂਤਾਂ ਦੁਆਰਾ ਮਹਾਂਦੋਸ਼ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਦੇ ਯੋਗ ਸਨ। (*ਸਬੂਤ 'ਤੇ ਸਟਾਰਕੀ ਵੇਖੋ, ਪੰਨਾ* 648)
>
> 18. ਧਾਰਾ 92 ਵਿੱਚ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਨੇ ਇਕਰਾਰਨਾਮੇ ਨੂੰ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਕਰਨ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਮੌਖਿਕ ਸਬੂਤ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਤੋਂ ਰੋਕਿਆ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਇਕਰਾਰਨਾਮੇ ਦੀਆਂ ਪਾਰਟੀਆਂ ਵਿਚਕਾਰ; ਪਰ, ਧਾਰਾ 91 ਦੇ ਤਹਿਤ ਅਜਿਹੀਆਂ ਕੋਈ ਸੀਮਾਵਾਂ ਨਹੀਂ ਲਗਾਈਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ। ਧਾਰਾ 91 ਅਤੇ 92 ਦੀ ਨਿਆਂਇਕ ਸਥਿਤੀ ਅਤੇ ਸੀਮਾ ਦੇ ਅਜਿਹੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੀ ਧਾਰਾ 91 ਤੋਂ ਜਾਣਬੁੱਝ ਕੇ ਛੱਡੇ ਜਾਣ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ, ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਧਿਆਨ ਰੱਖਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਕੋਈ ਤੀਜੀ ਧਿਰ ਚਾਹੇ ਤਾਂ ਕੁਝ ਹੋਰਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਇੱਕ ਖਾਸ ਇਕਰਾਰਨਾਮਾ ਸਥਾਪਤ ਕਰਨਾ,

ਜਾਂ ਤਾਂ ਜਦੋਂ ਅਜਿਹੇ ਇਕਰਾਰਨਾਮੇ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਵਿੱਚ ਘਟਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਜਾਂ ਜਿੱਥੇ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਅਧੀਨ ਅਜਿਹਾ ਇਕਰਾਰਨਾਮਾ ਲਿਖਤੀ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਕੇਵਲ ਅਜਿਹੀ ਲਿਖਤ ਦੇ ਉਤਪਾਦਨ ਦੁਆਰਾ ਅਜਿਹੇ ਇਕਰਾਰਨਾਮੇ ਨੂੰ ਸਾਬਤ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ।

xx xx xx

21. ਬਾਹਰੀ ਸਬੂਤਾਂ ਨੂੰ ਬੇਦਖਲ ਕਰਨ ਦੇ ਆਧਾਰ ਹਨ: (i) ਜਦੋਂ ਕਾਨੂੰਨ ਨੂੰ ਉੱਤਮ ਦੀ ਲੋੜ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਘਟੀਆ ਸਬੂਤ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਨਾ ਕਾਨੂੰਨ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਹੋਵੇਗਾ, ਅਤੇ (ii) ਜਦੋਂ ਪਾਰਟੀਆਂ ਨੇ ਜਾਣਬੁੱਝ ਕੇ ਆਪਣੇ ਸਮਝੌਤੇ ਨੂੰ ਲਿਖਤੀ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਹ ਨਿਰਣਾਇਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਵਿਚਕਾਰ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਨਿੱਜੀ ਅਧਿਕਾਰ, ਕਿ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਲਿਖਤ ਦਾ ਇਰਾਦਾ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਇਰਾਦਿਆਂ ਦਾ ਇੱਕ ਪੂਰਾ ਅਤੇ ਅੰਤਮ ਬਿਆਨ ਬਣਾਉਣਾ ਸੀ, ਅਤੇ ਇੱਕ ਜਿਸਨੂੰ ਭਵਿੱਖ ਦੇ ਵਿਵਾਦ, ਬੁਰਾ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਅਤੇ ਧੋਖੇਬਾਜ਼ ਯਾਦਦਾਸ਼ਤ ਦੀ ਪਹੁੰਚ ਤੋਂ ਪਰੇ ਰੱਖਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

22. *ਗੰਗਾਬਾਈ ਬਨਾਮ ਛਬੂਬਾਈ* [(1982) 1 ਐਸਸੀਸੀ 4 : ਏਆਈਆਰ 1982 ਐਸਸੀ 20] ਅਤੇ *ਈਸ਼ਵਰ ਦਾਸ ਜੈਨ ਬਨਾਮ ਸੋਹਨ ਲਾਲ* [(2000) 1 ਐਸਸੀਸੀ 434 : ਏਆਈਆਰ 2000 ਐਸਸੀ 426] ਵਿੱਚ ਇਹ ਅਦਾਲਤ ਸੈਕਸ਼ਨ 21(1) ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਨਾਲ ਕਿ ਇਹ ਦਲੀਲ ਦੇਣ ਲਈ ਕਿਸੇ ਡੀਡ ਦੀ ਇੱਕ ਧਿਰ ਨੂੰ ਇਜਾਜ਼ਤ ਹੈ ਕਿ ਡੀਡ 'ਤੇ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਨ ਦਾ ਇਰਾਦਾ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਪਰ ਸਿਰਫ ਇੱਕ ਝੂਠਾ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਸੀ। ਪੱਟੀ ਉਦੋਂ ਹੀ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਜਦੋਂ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਦੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਨੂੰ ਵੱਖੋ-ਵੱਖਰੇ ਅਤੇ ਖੰਡਨ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। *ਮੌਖਿਕ ਸਬੂਤ ਇਹ ਦਰਸਾਉਣ ਲਈ ਮੰਨਣਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਲਾਗੂ ਕੀਤੇ ਗਏ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਦਾ ਕਦੇ ਵੀ ਇਕਰਾਰਨਾਮੇ ਵਜੋਂ ਕੰਮ ਕਰਨ ਦਾ ਇਰਾਦਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਪਰ ਇਹ ਕਿ ਕੁਝ ਹੋਰ ਸਮਝੌਤਾ, ਜੋ ਕਿ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਵਿੱਚ ਦਰਜ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਪਾਰਟੀਆਂ ਵਿਚਕਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। "(ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ)*

27. ਉਪਰੋਕਤ ਨਿਰਣੇ ਦੀ ਪੜਚੋਲ ਇਹ ਦਰਸਾਏਗੀ ਕਿ ਲਿਖਤੀ ਇਕਰਾਰਨਾਮੇ ਦੇ ਜ਼ੁਬਾਨੀ ਸਬੂਤ ਨੂੰ ਬਾਹਰ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਸਿਵਾਏ ਜਦੋਂ ਇਹ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਨੂੰ ਝੂਠੇ ਲੈਣ-ਦੇਣ ਵਜੋਂ ਕਥਿਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਮੰਨਣ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

28. ਇਹ ਵਿਵਾਦ ਤੋਂ ਪਰੇ ਹੈ ਕਿ ਇੱਕ ਵਿਕਰੀ ਡੀਡ ਨੂੰ ਰਜਿਸਟਰ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਭਾਵ ਕਾਨੂੰਨ ਦੁਆਰਾ ਲੋੜੀਂਦੇ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਨੂੰ ਇੱਕ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਘਟਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ, ਕਿਸੇ ਮੌਖਿਕ ਸਮਝੌਤੇ ਜਾਂ ਬਿਆਨ ਦਾ ਕੋਈ ਸਬੂਤ ਇਸ ਦੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਤੋਂ ਉਲਟ, ਵੱਖਰਾ, ਜੋੜਨ ਜਾਂ ਘਟਾਉਣ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਸਵੀਕਾਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਐਵੀਡੈਂਸ ਐਕਟਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 92 ਦਾ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ (1) ਜਿਸ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਅਜਿਹੇ ਤੱਥਾਂ ਦਾ ਸਬੂਤ ਹੈ ਜੋ ਕਿਸੇ ਵੀ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਨੂੰ ਅਯੋਗ ਕਰ ਦੇਵੇਗਾ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਧੋਖਾਧੜੀ, ਧਮਕਾਉਣਾ, ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ, ਉਚਿਤ ਐਗਜ਼ੀਕਿਊਸ਼ਨ ਦੀ ਘਾਟ, ਕਿਸੇ ਵੀ ਇਕਰਾਰਨਾਮੇ ਵਾਲੀ ਧਿਰ ਵਿੱਚ ਸਮਰੱਥਾ ਦੀ ਕਮੀ, ਚਾਹੁਣ ਜਾਂ ਵਿਚਾਰ ਦੀ ਅਸਫਲਤਾ, ਜਾਂ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਜਾਂ ਕਾਨੂੰਨ ਵਿੱਚ ਗਲਤੀ। ਸਬੂਤ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 92 ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਹੈ:

"92. ਸਬੂਤ ਜਾਂ ਮੌਖਿਕ ਸਮਝੌਤੇ ਨੂੰ ਛੱਡਣਾ - ਜਦੋਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਅਜਿਹੇ ਇਕਰਾਰਨਾਮੇ ਦੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ, ਗ੍ਰਾਂਟ ਜਾਂ ਜਾਇਦਾਦ ਦੇ ਹੋਰ ਨਿਪਟਾਰੇ, ਜਾਂ ਕੋਈ ਵੀ

ਕਾਨੂੰਨ ਦੁਆਰਾ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਘਟਾਏ ਜਾਣ ਲਈ ਜ਼ਰੂਰੀ ਮਾਮਲਾ, ਪਿਛਲੇ ਭਾਗ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਸਾਬਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਕਿਸੇ ਵੀ ਜ਼ੁਬਾਨੀ ਸਮਝੌਤੇ ਜਾਂ ਬਿਆਨ ਦਾ ਕੋਈ ਸਬੂਤ ਸਵੀਕਾਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਕਿਸੇ ਅਜਿਹੇ ਸਾਧਨ ਦੀਆਂ ਧਿਰਾਂ ਜਾਂ ਹਿੱਤ ਵਿੱਚ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਨੁਮਾਇੰਦਿਆਂ ਵਿਚਕਾਰ, ਇਸ ਦੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਕਰਨ, ਵੱਖੋ-ਵੱਖ ਹੋਣ, ਜੋੜਨ ਜਾਂ ਘਟਾਉਣ ਦਾ ਉਦੇਸ਼:

ਪ੍ਰੋਵੀਸੋ (1)-ਕੋਈ ਵੀ ਤੱਥ ਸਾਬਤ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜੋ ਕਿਸੇ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਨੂੰ ਅਯੋਗ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਜਾਂ ਜੋ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਇਸ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਕਿਸੇ ਫ਼ਰਮਾਨ ਜਾਂ ਆਦੇਸ਼ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਬਣਾਉਂਦਾ ਹੈ; ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਧੋਖਾਧੜੀ, ਧਮਕਾਉਣਾ, ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ, ਉਚਿਤ ਅਮਲ ਦੀ ਇੱਛਾ, ਕਿਸੇ ਇਕਰਾਰਨਾਮੇ ਵਾਲੀ ਧਿਰ ਵਿੱਚ ਸਮਰੱਥਾ ਦੀ ਕਮੀ, ਵਿਚਾਰ ਦੀ ਇੱਛਾ ਜਾਂ ਅਸਫਲਤਾ, ਜਾਂ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਜਾਂ ਕਾਨੂੰਨ ਵਿੱਚ ਗਲਤੀ।

29. ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਵਿਕਰੀ ਡੀਡ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਧੋਖਾਧੜੀ ਨੂੰ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਲਈ ਸੁਤੰਤਰ ਸਨ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਅਸਲ ਵਿੱਚ, ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਿੱਚ ਜਾਂ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੰਬਰ 1 ਦੁਆਰਾ ਦਾਇਰ ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਿੱਚ ਲਿਖਤੀ ਬਿਆਨ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਧੋਖਾਧੜੀ ਦਾ ਦੋਸ਼ ਨਹੀਂ ਲਗਾਇਆ ਹੈ। ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਬਾਰੇ ਝੂਠੀ ਅਗਿਆਨਤਾ ਨੂੰ ਧੋਖਾਧੜੀ ਦੀ ਇੱਕ ਉਦਾਹਰਣ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਕਿਸੇ ਵੀ ਦਲੀਲ ਜਾਂ ਧੋਖਾਧੜੀ ਦੇ ਸਬੂਤ ਦੀ ਅਣਹੋਂਦ ਵਿੱਚ, ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਨੰਬਰ 1 ਲਿਖਤੀ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਦੁਆਰਾ ਪਾਬੰਦ ਹੈ ਜਿਸ ਉੱਤੇ ਉਸਨੇ ਆਪਣੇ ਅਤੇ ਉਸਦੀ ਪਤਨੀ ਦੇ ਦਸਤਖਤ ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤੇ ਹਨ। ਅਜਿਹਾ ਕੋਈ ਜ਼ੁਬਾਨੀ ਸਬੂਤ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜੋ 14.9.1970 ਦੀ ਵਿਕਰੀ ਡੀਡ ਨੂੰ ਵਿਵਾਦ ਕਰਨ ਲਈ ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਜ਼ੁਬਾਨੀ ਸਬੂਤ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਕਰਨ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦੇਣ ਲਈ ਧੋਖਾਧੜੀ, ਧਮਕੀ, ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਜਾਂ ਵਿਚਾਰ ਦੀ ਅਸਫਲਤਾ ਨੂੰ ਸਾਬਤ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ, ਸ੍ਰੀ ਮਹਿਤਾ ਦੁਆਰਾ ਦਰਸਾਏ ਗਏ ਫੈਸਲੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਦਲੀਲਾਂ ਨੂੰ ਸਮਰਥਨ ਦੇਣ ਲਈ ਕੋਈ ਮਦਦਗਾਰ ਨਹੀਂ ਹਨ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਪਹਿਲੀ ਅਪੀਲੀ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਦਰਜ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਖੋਜਾਂ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਕਾਨੂੰਨ ਵਿੱਚ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਗਲਤ ਹਨ ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਇੱਕ ਪਾਸੇ ਰੱਖ ਦਿੱਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ।

30. ਇਸ ਅਨੁਸਾਰ, ਅਪੀਲ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸਿਵਲ ਮੁਕੱਦਮਾ ਨੰਬਰ 55/77/I ਵਿੱਚ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਫ਼ਰਮਾਨ ਨੂੰ ਬਹਾਲ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸਿਵਲ ਮੁਕੱਦਮਾ ਨੰ. 71/80/I ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਦੋ ਮਹੀਨਿਆਂ ਦਾ ਸਮਾਂ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਵਿਵਾਦਿਤ ਜਾਇਦਾਦ ਦਾ ਖਾਲੀ ਭੌਤਿਕ ਕਬਜ਼ਾ ਖਾਲੀ ਕਰਨ ਅਤੇ ਸੌਂਪਣ।

ਦਿਵਿਆ ਪਾਂਡੇ ਅਪੀਲ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਹੈ।

ਬੇਦਾਅਵਾ :- ਸਥਾਨਕ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਅਨੁਵਾਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਨਿਰਣਾ/ਨਿਆਂ ਕੇਵਲ ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜ਼ਾਂ ਲਈ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਆਪਣੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਸਮਝਣ ਤੱਕ ਹੀ ਸੀਮਤ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਦਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਇਸਤੇਮਾਲ ਨਹੀ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ । ਸਾਰੇ ਵਿਹਾਰਕ ਅਤੇ ਅਧਿਕਾਰਤ ਮੰਤਵਾਂ ਲਈ ਨਿਆਂ/ ਨਰਣੇ ਦਾ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਸੰਸਕਰਣ ਪ੍ਰਮਾਣਿਤ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਅਮਲ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਇਸ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ ।

